

Din Skog

Tre syskon och en skog

VÄLJ NIVÅ PÅ DIN HÄNSYN
VID AVVERKNING

MATS KÄMPAR FÖR
SKOGAR I NORRBOTTEN

DIN SKOG distribueras till skogsägare med skog i de fem nordligaste länen. Kontakt för frågor som gäller nya prenumeranter, adressändringar och reportagetips: misan.lindqvist@sca.com eller tel 060-19 31 16.

REDAKTION

Ansvarig utgivare:

Jonas Mårtensson

Redaktör:

Misan Lindqvist

Projektleddning:

Kerstin Olofsson Kommunikation

Formgivare:

Matsson Reklam & Information

På omslaget: Bosse Hedström, Lena Lundström och Per-Erik Hedström.

Omslagsfoto: Henke Olofsson

Tryck: V-TAB Vimmerby

Upplaga: 42 000

Citera oss gärna, men ange källan.

Adress: SCA Skog AB, 851 88 Sundsvall

Tel: 060-19 30 00

Hemsida: sca.com/skog

SCA värnar om den personliga integriteten för prenumeranter av våra tidningar. Läs mer om hur vi hanterar dina personuppgifter i vår integritetsskyddsinformation på sca.com. Om du inte längre vill prenumerera på Din Skog kontakta misan.lindqvist@sca.com så avslutar vi omgående hanteringen av dina personuppgifter kopplad till denna prenumeration.

KÄRNAN I SCAs verksamhet är den växande skogen, Europas största privata skogsinnehav. Kring denna unika resurs har vi byggt en välutvecklad värdekedja baserad på förnybar råvara från våra egna och andras skogar. Vi erbjuder förpackningspapper, massa, trävaror, förnybar energi, tjänster för skogsägare och effektiva transportlösningar.

INNEHÅLL

4 VÄLJ NIVÅ PÅ MILJÖHÄNSYEN

Skillnaderna sitter i detaljerna.

10 TRE LÖFTEN FÖR FRAMTIDEN

Kraftsamlung för en hållbar utveckling.

12 TRE SYSKON OCH EN SKOG

Roligt och enkelt att äga skog tillsammans.

16 TIPS FÖR SAMÄGANDE

Så får ni det att fungera bra.

22 SKOGSRÄDDAREN I VUOLLERIM

Mats Karström kämpar för skyddsvärda skogar.

32 BÄTTRE TJÄNSTER FÖR PLANER

SCA gör det lätt att välja rätt.

34 SMYCKEN MED SKOGSTEMA

Sanna inspireras av detaljer i naturen.

39 GALLRING – ETT PRECISIONSARBETE

Din Skog testår en skördare.

Din lämnade hänsyn gör skillnad!

BIOLOGISK MÅNGFALD INNEBÄR en blandning av olika naturtyper och livsmiljöer, en rikedom av arter och en stor genetisk variation. Det är en förutsättning för allt liv på jorden.

Som skogsägare kan vi bidra till att bevara och utveckla den biologiska mångfalden i de norrländska skogarna. Det handlar inte enbart om att undanta skogsmark från skogsbruk, utan även om att göra aktiva åtgärder som exempelvis bränning för att skapa viktiga livsmiljöer – och inte minst handlar det om den generella hänsyn som alltid lämnas i samband med avverkning. Den är mycket viktig och gör stor skillnad.

När du anlitar SCA för en förnygringsavverkning har du möjlighet att göra lite extra. Du kan nämligen välja nivå på den hänsyn som ska tas: SCA-nivån eller skogsvårdslagens nivå. Med skogsvårdslagens nivå uppfyller du alla lagkrav och lämnar en bra hänsyn, men väljer du SCA-nivån går du ett steg längre.

SKILLNADEN LIGGER I hur vi hanterar så kallad detaljhänsyn, alltså hänsyn som gäller mindre arealer. Enligt SCA-nivån lämnar vi till exempel fler levande träd, liksom så gott som all död ved. Vi skapar också högstubbar för att bidra med mer död ved, eftersom det är den största bristvaran i dagens skogar. Att avverka enligt SCA-nivån minskar inte intäkterna från avverkningen särskilt mycket, men har stor betydelse för många arter. Det beror bland annat på att vi ofta kan välja att lämna träd som har låg virkeskvalitet. Det är ett val som inte bara är positivt för oss skogsägare, utan även för både flora och fauna. Låg virkeskvalitet brukar nämligen inne-

bära höga kvaliteter när det gäller livsmiljöer för ovanliga arter.

Den extra hänsyn som tas med SCA-nivån bidrar till att skapa livsviktig variation och naturvärden i det uppväxande beståndet.

På sikt skapas ett landskap med mer äldre träd och död ved.

Med variationsrika bestånd kan du dessutom få bestånd som är motståndskraftiga mot stormskador, skadeangrepp och bränder.

Vi märker att skogsägare blir alltmer intresserade av frågor kring biologisk mångfald. Även konsumenterna är medvetna och engagerade. Till exempel visar en omfattande studie som FSCTM låtit göra i 33 länder att allt fler konsumenter tar hänsyn till biologisk mångfald och hållbara skogar när de ska handla. Så många som 71 procent av konsumenterna i studien uppger att de medvetet väljer produkter som inte orsakar skador på djur och växter.

SJÄLVKLART ÄR DET helt upp till dig att välja vilken nivå du vill ha när du gör en avverkning – SCA-nivån eller skogsvårdslagens nivå. I det här numret kan du läsa mer om vad det finns för skillnader och likheter. Och kanske vill du lämna ännu mer – det avgör du.

Biologisk mångfald är som sagt en förutsättning för allt liv på jorden och grunden för människans välfärd och existens. Vi kan alla bidra till en hållbar framtid för oss själva och kommande generationer.

HANS DJURBERG
SCAs HÅLLBARHETSCHEF

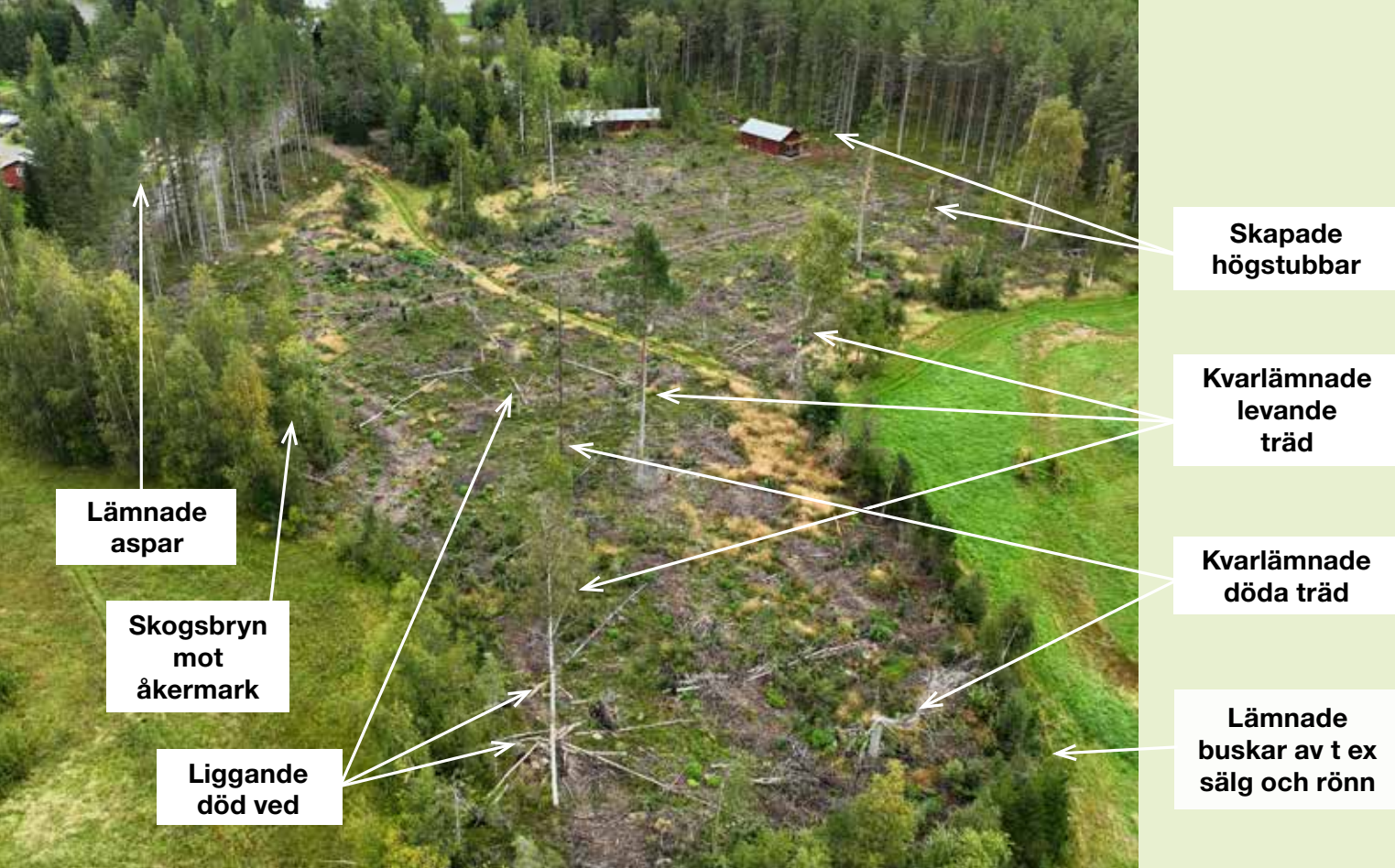
På tapeten

Forskarna Mats Hannerz och Per Simonsson har gjort en ny rapport om biologisk mångfald, med fokus på tillstånd, trender och miljöarbete. Deras grundliga sammanställningar och reflektioner ger bra information om utveckling, skyddad natur, skogsbrukets arbete och mycket mer. Förhoppningsvis kan rapporten bidra till en mer nyanserad och faktabaserad diskussion om tillståndet i skogen.

Artskyddsförordningen fortsätter att göra tillvaron besvärlig för oss skogsägare. Trots flera domar blir det inte tydligt vad som gäller. Dagens tillämpning är ett hot mot äganderätten i skogen.

Så här kan det se ut på en trakt som har avverkats med SCA-nivån för hänsyn. Vi har markerat en del av den hänsyn som har lämnats.

MILJÖHÄNSYN

SCA-nivån eller skogsvårdslagens nivå – skillnaden sitter i detaljerna

När du anlitar SCA för en föryngringsavverkning kan du välja vilken nivå du vill ha på den hänsyn som ska tas. Med skogsvårdslagens nivå uppfyller du alla lagkrav, men väljer du SCA-nivån så går du ett steg längre. På så vis bidrar du med mer hänsyn och gynnar den biologiska mångfalden.

– Det finns många likheter mellan SCA-nivån och skogsvårdslagens krav, men i detaljhänsynen finns det skillnader och det betyder mycket för många arter, säger Andreas Renöfält, skogsekolog vid SCA Skog.

TEXT: MISAN LINDQVIST

FOTO: MAGNUS EKLUND

När SCA föryngringsavverkar i egen skog används alltid SCA-nivån för den hänsyn som tas, om vi inte väljer förstärkt hänsyn eller hyggesfria metoder. SCA-nivån började användas i slutet av 1990-talet när SCA certifierade sitt skogsbruk.

– SCA-nivån är en kombination av hänsyn enligt lag och frivillig hänsyn. Med vår modell avverkas skogen på ett sätt som vi anser är ansvarsfullt, med god hänsyn till exempelvis arter, mark och vatten. Vårt mål är att våra skogar ska ha minst lika mycket virke, biologisk mång-

fald och naturupplevelser i framtiden som de har i dag. Vi vet att många privata skogsägare delar den ambitionen, säger Andreas.

I mångt och mycket är det stora likheter mellan SCA-nivån och skogsvårdslagen. Det finns i princip inga skillnader mellan de två nivåerna när det gäller större hänsyn, så kallade hänsynsytor, som till exempel kantzoner och olika typer av hänsynskrävande biotoper. Sådana hänsynsytor identifieras och markeras i samband med traktplaneringen som görs innan avverkning, oavsett vilken hänsynsnivå du som markägare har valt.

Traktplaneraren kan även markera värdefulla strukturer, som exempelvis värdefulla lågor, träd med bohål eller brandspår. Det hjälper maskinförarna att upptäcka dem, så att de inte skadas. SCAs planerare samlar all information i ett traktdirektiv som avverkningslaget får. På traktdirektivet framgår också vilken hänsynsnivå som gäller.

Maskinlaget följer traktdirektivet och har dessutom ansvar för att identifiera och värna detaljhänsyn i samband med att de avverkar. Detaljhänsyn omfattar strukturer/livsmiljöer som är mindre än 0,1 hektar (33 m x 33 m).

– Detaljhänsynen har flera viktiga funktioner. Den minskar de negativa effekter som en föryngringsavverkning kan ha på natur- och kulturvärden och på landskapsbilden och skapar variation och framtida naturvärden i det uppväxande beståndet. Det inslag av gamla träd och död ved, som ofta saknas i tidigare skötta bestånd, kan till viss del återskapas. Med hänsyn enligt SCA-nivån kan den kommande skogen i vissa fall bli mer variationsrik än den som avverkats, säger Andreas.

GÅR LÄNGRE I DETALJHÄNSYN

Det är i detaljhänsynen som skillnaden mellan SCA-nivån och skogsvårdslagen blir tydlig.

– Här går SCA längre. Vi sparar till exempel all död ved som är äldre än ett år*, eftersom död ved i allmänhet är en bristvara i dagens skogar. Vi skapar också högstubbar för att bidra med färsk död ved. Genom att även lämna små trädgrupper på hyggerna minskar vi intrycket av stora kala ytor och skapar variation i det framtida beståndet. I grupper blir träden mer stormfasta och markberedning och föryngring kan göras mer effektivt jämfört med hur det kan bli om träden lämnas spridda på hygget, säger Andreas och tillägger:

– Jag tycker att avverkning med SCA-nivån är ett bra sätt att bruka de allra flesta skogar på.

Det finns också detaljhänsyn där det inte finns några skillnader mellan SCA-nivån och skogsvårdslagen. Att lämna naturvärdesträd och värdefull död ved

är några exempel på det.

– Och på alla trakter, oavsett hänsynsnivå, ska vi självklart undvika skador på mark och vatten och på forn- och kultur lämningar.

ETT BRA VAL

SCA ser att fler och fler privata skogsägare väljer SCA-nivån.

– Om du vill ta vara på fler värden i din skog än bara virkesvärdet, så är SCA-nivån ett bra val. Du får en rikare skog och gör stor skillnad för den biologiska mångfalden, säger Andreas.

En del skogsägare kanske känner en viss tveksamhet eftersom man tror att intäkterna minskar mycket när man lämnar mer hänsyn.

– Men det handlar inte om några större summor och den extra hänsyn som man lämnar gör stor nytta. Vi är dessutom övertygade om att SCA-nivån också ger produktionsmässiga fördelar, eftersom den skapar mer variationsrika bestånd som är mer motståndskraftiga mot storm- och insektsskador och bränder.

Andreas menar att ytterligare en fördel med att välja SCA-nivån är att det kan ge snabbare handläggningstid för avverkningsanmälan.

– I en avverkningsanmälan med SCA-nivå kan vi exempelvis redovisa att samtliga döda träd och alla grova aspar kommer att lämnas, om nu sådana förekommer på trakten. Det blir då tydligt för Skogsstyrelsens handläggare, som annars kan behöva veta exakt vilka träd som kommer att lämnas för att kunna avgöra om hänsynen är tillräcklig för exempelvis spillkråka eller andra fridlysta arter.

SKAPA FÖRTROENDE

Att ha en hög naturvårdsambition och lämna mer hänsyn än lagen kräver handlar också om att tillsammans skapa förtroende för svenskt skogsbruk, både inom och utanför Sverige, poängterar Andreas.

– Vi skogsägare behöver axla vår

FOTO: MISA LINDQVIST

Andreas Renöfält, skogsekolog vid SCA Skog

del av sektorsansvaret, för att visa att vi lever upp till skogspolitikens devis ”frihet under ansvar”.

Han är noga med att betona att det är helt upp till varje skogsägare att bestämma nivån på hänsynen när ett bestånd ska avverkas. Det finns tillfällen då det kan vara bättre att välja skogsvårdslagens nivå.

– Vill man exempelvis ha brännved till spisen genom att avverka torrträd, då är det skogsvårdslagens nivå man ska välja, eftersom SCA-nivån innebär att alla döda träd ska sparas. Det kan också vara så att man har en liten fastighet där det i stort sett bara finns fin tallskog utan några naturvärden – och då kanske man väljer att avverka enligt skogsvårdslagens nivå eftersom man annars måste lämna en del fint talltimmer som hänsyn, säger Andreas och fortsätter:

– Det finns också skogsägare som har satt av stora delar av innehavet för naturvård och därför väljer att bruka resten av fastigheten enligt skogsvårdslagen.

Givetvis kan man också välja att gå längre än SCA-nivån och lämna ännu mer hänsyn.

– Du kan alltid rådgöra med din virkesköpare utifrån de önskemål du har och vilka förutsättningar som finns på din fastighet, säger Andreas.

*Det finns undantag när det gäller sparad död ved, exempelvis i granbarkborreskadad skog och vid avverkning i stormfälld skog.

Läs mer på
följande sidor om skillnader
och likheter mellan SCAs och
skogsvårdslagens nivå på
miljöhänsyn.

SKILLNADER

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Oavsett nivå sparas död ved, men med SCA-nivån sparas *all* ved som varit död längre än ett år.

Död ved

SCA SPARAR ALL DÖD VED som är äldre än ett år, både stående och liggande. Skogsvårdslagen anger att man ska lämna äldre vindfällan, lågor (liggande död ved), naturliga högstubbar och torrträd.

– Död ved är en stor bristvara i dagens skogar. Det är viktigt att vi bevarar många olika typer av död ved eftersom de har olika funktioner för olika arter. Träd som har dött stående har till exempel ofta hunnit utveckla andra kvaliteter än vad omkullblåsta träd har. Solbelyst död ved är särskilt viktig för många insekter, vilket betyder att död ved som lämnas vid förnygringsavverkning ger stor naturvårdsnytta till en liten kostnad, förklarar Andreas.

Utvecklingsträd – kvarlämnade levande träd

MED SCA-NIVÅN LÄMNAR vi alltid minst 10 stormfasta grövre träd per hektar (i genomsnitt på hela trakten). Skogsvårdslagen har inte något sådant minimikrav. SCA-nivån anger också att alla lövträd inom 10 meter från sjöar och vattendrag ska lämnas.

– Även träd som i dag inte har ett högt naturvärde kommer att fylla viktiga ekologiska funktioner i det skogsbestånd som växer upp efter avverkningen. Dessa träd kallas för utvecklingsträd och bidrar till att det nya beståndet får en variation av träd när det gäller ålder, trädslag, grovlek och skiktning. Utvecklingsträden gynnar arter som är beroende av mark där det alltid har funnits träd, bland annat gynnas många marksvampar, säger Andreas.

Utvecklingsträden, som ibland även kallas för "evighetsträd" kommer aldrig att avverkas, utan lämnas för att på sikt dö och förmultna. På så sätt gynnas många olika arter under mycket lång tid.

– Ofta kommer man upp i 10 träd per hektar även om man avverkar enligt skogsvårdslagens nivå, i och med att man exempelvis lämnar kantzoner mot bäckar och inte avverkar i surdråg. Men på trakter där det inte finns någon sådan hänsyn att ta blir skillnaden som störst mellan SCA-nivån och skogsvårdslagens krav. Det gäller främst på tidigare genomgallrade trakter där det saknas naturvärden och där trakten vare sig korsas av bäckar eller gränsar mot sjöar eller myrar, säger Andreas.

SCA lämnar alltid minst 10 grövre träd per hektar som utvecklingsträd, medan SVL-nivån anger minst 3 träd per hektar. Bilden visar fina aspar.

Här har en trädgrupp lämnats för att begränsa storleken på den kala ytan.

Begränsning av kala ytor

MED SCA-NIVÅN undviker vi stora kala ytor genom att vid behov lämna träd och trädgrupper på hygget. En trädgrupp består av 10 stycken träd över 15 cm i grovlek. På så vis minskar förnygringsavverkningens inverkan på landskapsbilden och vi skapar inslag av äldre träd i den framtida skogen. Skogsvårdslagen har inget sådant krav.

SCAs kalytesbegränsning beror på traktens storlek:

- På mindre trakter (< 10 hektar nettoareal) ska det inte finnas kalytor som är större än 3 hektar efter avverkning. Därför lämnar vi 1 trädgrupp per 3-hektars kalyta.
- På större trakter (> 10 hektar nettoareal) ska det inte finnas kala, trädfria ytor som är större än 1,5 hektar. Därför lämnar vi ett antal trädgrupper som motsvarar 1 trädgrupp per 2-hektars kalyta samt 5 stormfasta träd per hektar kalyta.

– Behovet av att begränsa kala ytor varierar beroende på avverkningstraktens storlek, utformning och hur mycket generell hänsyn det finns i form av naturvärdesträd, hänsynskrävande biotoper och kantzoner. På trakter där sådana naturvärden förekommer sparsamt eller ligger i traktens yttergränser lämnar vi träd och trädgrupper ute på hygget, säger Andreas och betonar:

– Rent allmänt gäller att ju större sammanhängande areal som ska avverkas, desto större är behovet att begränsa de kala ytorna. Ofta kan träd och trädgrupper lämnas i anslutning till något befintligt naturvärde, exempelvis runt något naturvärdesträd eller en naturlig högstubbe. Då gör de störst nytta och hindrar inte heller efterföljande markberedning.

Högstubbar

SCA SKAPAR i snitt 3 högstubbar per hektar i samband med förnygringsavverkning. Skogsvårdslagen har inget sådant krav. Högstubbarna skapas av levande träd, främst lövträd. De fyller en viktig funktion eftersom många insekter är beroende av färsk, död ved.

– Genom att skapa högstubbar kan vi på ett enkelt sätt bidra till den biologiska mångfalden. Vi prioriterar högstubbar av björk. När vi gör högstubbar av gran och tall väljer vi i första hand träd som har kvalitetsfel. Låg virkeskvalitet innebär ofta hög livsmiljökvalitet för många arter, förklarar Andreas.

Naturliga högstubbar räknas som död ved och lämnas alltid.

Högstubbar är oftast minst tre meter höga.

LIKHETER

Hänsynsytor

STÖRRE OMRÅDEN som ska lämnas, såsom kantzoner och olika typer av hänsynskrävande biotoper, kallas för hänsynsytor.

Dessa ytor identifieras och markeras redan under traktplaneringen och finns med i det traktdirektiv som maskinlaget får innan de ska börja avverka. Samma typer av hänsynsytor lämnas oavsett hänsynsnivå.

Här har en kantzon lämnats mot en bäck. Kantzonen är en typ av hänsynsyta och den lämnas orörd eller plockhuggs vid behov, oavsett om avverkningen görs enligt SCA-nivå eller skogsvårdslagens nivå.

Naturvärdesträd

VISSA TRÄD har särskilt stor betydelse för den biologiska mångfalden och kallas gemensamt för naturvärdesträd. Den här typen av träd förekommer mycket sparsamt i dagens brukade skogslandskap och därför sparas alla naturvärdesträd. Det finns ingen skillnad mellan SCA-nivån och skogsvårdslagen.

Till naturvärdesträd räknas träd med speciella karaktärer, till exempel särskilt grova träd, särskilt gamla träd, träd med öppna brandljud, träd med rovfågelbon och träd med väl synliga tickor (vedsvampar) liksom vissa ovanliga trädslag som sälg och rönn.

– Vid förnygringsavverkning lämnar vi alla träd som uppfyller definitionen för naturvärdesträd. Vanligtvis hanterar vi alla aspar, oavsett grovlek och ålder, som om de vore naturvärdesträd eftersom många rödlistade arter är beroende av just asp. Men eftersom asp är älgens favoritföda har de svårt att förnygras sig och bli grova träd, säger Andreas.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Exempel på naturvärdesträd: en sälg och en gammal tall med pansarbark.

Undvik skador på mark och vatten

SCA-NIVÅN OCH SKOGSVÅRDSLAGEN anger samma saker: Se till att ha en god planering så att körsador inte uppstår.

SCA använder sedan flera år den egna SED-metoden som står för Skonsam Effektiv Drivning. Den går ut på att noga planera hur maskinerna ska köra, lägga ris från avverkningen på de körvägar som används mest och bygga broar, så att man kan avverka och köra ut virke effektivt utan att skada mark och vatten.

En gammal husgrund har markerats med kulturstubbar.

Hänsyn till kulturmiljöer

SCA-NIVÅN OCH SKOGSVÅRDSLAGEN anger samma saker: Alla träd på lämningar ska avverkas så att lämningarna inte riskerar att skadas av rotvältor. Man ska inte risa ner lämningarna och inte orsaka några körskador.

Hänsyns- och kulturstubbar

FORN- OCH KULTURLÄMNINGAR har ett lagligt skydd och får inte skadas. Både SCA-nivån och skogsvårdslagen anger därför att så kallade kulturstubbar med 1,3 meters höjd ska ställas ut som markörer runt exempelvis fångstgropar och kolbottnar. Stubbarna fungerar som signal till den som ska markbereda trakten. På samma sätt kan värdefulla lågor och stigar också markeras för att säkerställa att de inte skadas.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Hällmark är ett exempel på impediment.

Impediment

IMPEDIMENT ÄR MARK som har låg förmåga att producera virke. Det kan till exempel vara trädbevuxen myrmark och berghällar. Både SCA-nivån och skogsvårdslagen anger att impediment inte ska avverkas överhuvudtaget.

Målbilder för god miljöhänsyn

SCAs ambition är att våra avverkningar ska leva upp till skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn. Det gäller både i den egna skogen och när vi anlitas av privata skogsägare.

MÅLBILDERNA för god miljöhänsyn fungerar som vägledning i det praktiska skogsbruket.

Här finns svar på frågor som exempelvis: vilka naturvärden kan finnas där du planerar att avverka och hur bör hänsynen tas när du utför en föryngringsavverkning.

SCA strävar självklart efter att den hänsyn som lämnas ska vara funktionell, så att inte värdefullt virke lämnas i onödan.

– Vi strävar efter resurseffektivitet och värdeskapande. På samma sätt som vi tar vara på varje avverkat träd på ett optimalt sätt, ska vi också se till att de träd vi inte avverkar ska ge en så optimal nytta som möjligt, säger Andreas.

Du hittar målbilderna på www.skogsstyrelsen.se

TRE LÖFTEN FRÅN SVERIGES SKOGSNÄRING

Skogsbranschen driver på för en mer hållbar utveckling och för att bidra ännu mer i omställningen till ett fossilfritt och cirkulärt samhälle. I Skogsindustrins Framtidsagenda har man tagit fram tre löften inom klimat, cirkularitet och biologisk mångfald.

Bakom Framtidsagendan står Skogsindustrierna och deras 220 medlemsföretag, däribland SCA. Tillsammans har man satt upp tre mål, som ska främja en växande bioekonomi som bidrar till en hållbar utveckling genom ökad klimatnytta, ökad återvinningsgrad och fokus på rik biologisk mångfald.

DE TRE MÅLEN HAR SIKTE PÅ 2040 OCH INNEBÄR ATT:

1

SKOGSINDUSTRINS KLIMATNYTTA SKA ÖKA MED 30 PROCENT.

Det ska ske genom att bland annat öka tillväxten i skogen så att skogen kan binda mer kol. En annan viktig del är mer forskning och kunskap kring substitutionseffektens betydelse i klimatarbetet, när produkter från skogen ersätter fossilintensiva alternativ.

2

SKOGSINDUSTRIERNAS PRODUKTER SKA BLI HELT FOSSILFRIA OCH ÅTERVINNINGSBARA.

Det ska ske genom att bland annat främja återanvändning och återvinning, öka forskningen inom process- och produktutveckling och genom att optimera transporter och varuflöden.

3

SVERIGE SKA HA LIVSKRAFTIGA SKOGAR MED EN RIKARE BIOLOGISK MÅNGFALD.

Det ska ske genom att bland annat satsa på forskning om vilka åtgärder som ger mest effekt, ta fram tillförlitliga mätmetoder och utveckla samarbetet mellan olika aktörer.

– Nu påbörjar vi en resa för att göra en grön näring ännu grönare och än mer hållbar. Genom initiativet växlar skogsnäringen upp sin relevans inom klimat- och hållbarhetsarbetet och med det följer också höjda förväntningar på politiken. Vi vill och kan göra mer nytta och kommer att behöva vara tuffa kravställare så att vi får rätt förutsättningar att bruka skogen, medverka i elproduktionen och utveckla nya klimatsmarta produkter samtidigt som vi utvecklar den biologiska mångfalden, säger Ulf Larsson, vd för SCA och ordförande i Skogsindustrierna.

Läs mer om Skogsindustrins Framtidsagenda på www.skogsindustrierna.se

SCA har köpt en vindpark i Jämtland

SCA HAR KÖPT vindkraftsprojektet Fasikan Vind AB, som ligger på SCA-mark i Bräcke kommun. Parken, som ska tas i drift i början av 2026, omfattar 15 turbiner och är tänkt att producera 333 GWh per år.

– Köpet innebär att vi går från en hög självförsörjningsgrad på el till att bli helt självförsörjande, säger Mikael Källgren, SCAs affärsområdeschef för Förnybar energi.

Tidigare har SCA bara arrenderat mark till andra vindkraftoperatörer, men nu driver man även egna vindkraftsparker som man kan utveckla antingen för egen drift eller för försäljning.

– Det ligger i hela samhällets intresse att öka elproduktionen i takt med att behoven växer. Att investera i produktion av fossilfri el som kan genereras till rimliga priser är att investera i Norrlands konkurrenskraft, avslutar Mikael.

FOTO: TORBJÖRN BERGKVIST

Sällsynta insekter på SCA-mark i Norrbotten

Flera sällsynta insekter som trivs på gammal lövvädd har hittats på SCA-mark i Bodens och Luleå kommun. Insekterna registrerades i tre områden som är rika på lövträd, vid en inventering som insektsexperten Lars-Ove Wikars gjorde på uppdrag av SCA.

DE UTVALDA OMRÅDEN är kända för att de har höga naturvärden knutna till lövträd. SCA har utfört viss naturvårdande skötsel i några delar medan andra delar är orörda.

Inventeringen resulterade i drygt 200 fynd av naturvårdsintressanta arter och 32 fynd av arter som ingår i Naturvårdsverkets två åtgärdsprogram "Skalbaggar på björkved i Norrland" och "Hotade arter på asp i Norrland". Bland annat hittades den mycket sällsynta karelska barkflugan liksom aspbarkgnagare, djupsvart brunbagge och större svartbagge.

– Det här är glada nyheter. Vi misstänkte att karelsk barkfluga skulle kunna finnas på vår mark och nu vet vi att den faktiskt finns i två

FOTO: LARS-OVE WIKARS

Den mycket sällsynta karelska barkflugan har hittats på SCA-mark.

bestånd, säger Mariana Jussila-Wahlberg, SCAs naturvårdsspecialist i Norrbotten.

Tack vare inventeringen har SCA fått ny och värdefull kunskap om sällsynta och känsliga insekter. Undersökningen bekräftar också att man pekat ut rätt områden som skyddsvärda.

– Vi har även fått förslag på åtgärder som kan gynna arterna. Det kan exempelvis handla om att göra en försiktig naturvårdsgallring av gran för att gynna aspar, säger Mariana.

Läs mer på sca.com

Goda möjligheter för sågverket i Rundvik

SCA OCH HOLMEN ser goda möjligheter att utveckla sågverket i Rundvik. Bolagen har genomfört en förstudie om ett gemensamt ägt sågverk i Rundvik. Studien visar att förutsättningarna för att tillsammans skapa en storskalig och konkurrenskraftig verksamhet är goda.

Nu fortsätter arbetet med att utvärdera de olika utvecklingsalternativ som man har identifierat.

Ansökningen av miljötillstånd omfattar en årlig produktion av 900 000 m³ sågade och hyvlade trävaror.

**PER-ERIK
HEDSTRÖM**

Gör: Pensionär.

Bor: I Skellefteå.

Bästa skogsminnet: När jag följde med SCAs virkesköpare Urban Helligren för att märka ut en kallkälla.

**BOSSE
HEDSTRÖM**

Gör: Pensionär och fritidsforskare på heltid.

Bor: I Skellefteå.

Favoritträd: Får nog säga tall. En promenad i en tallhedsskog med ordentligt stora tallar är en sådan imponerande syn.

**LENA
LUNDSTRÖM**

Gör: Vikarie på PostNord.

Bor: I Bastunäs.

Det bästa med att äga skog: Det är något som både är beständigt och i ständig förändring.

Tre syskon och en skog

De tre syskonen Per-Erik, Bosse och Lena har ägt skog tillsammans sedan 1996 – och de får det att fungera utan några problem.

– Vi var helt på det klara med att vi skulle äga tillsammans, och tack vare att vi har valt att leja för alla skötselåtgärder så får vi det att fungera bra, säger Per-Erik, äldst av syskonen och utsedd som ställföreträdare för fastigheten.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: HENKE OLOFSSON

Fastigheten, som ligger i Lillgranberg utanför Jörn i Västerbotten, har funnits i släkten länge. Alla tre syskonen är uppvuxna här och rör sig hemtamt i det trivsamma köket i den gamla Västerbottensgården, även om de inte har bott här permanent på många år. Utanför fönstret har snön redan börjat lägga sig runt gårdens olika byggnader.

– Gården var vår mammas barndomshem och hon och pappa kom så småningom att ta över den. Sedan skötte pappa skogen under många år. Vi barn fick hjälpa till med gården ibland, men främst med jordbruket och fåren. Pappa tog inte med oss ut för att lära känna skogen och involvera oss i den, så vi blev inte så skogs-kunniga, berättar Per-Erik.

Bosse och Lena nickar instämmande.

– När vi började tala om generationsskifte, efter att pappa hade gått bort, så hade jag mina farhågor, säger Lena. Ingen av oss hade arbetat praktiskt med skogen, och jag själv hade två små barn och var tveksam till vad jag skulle kunna bidra med. Jag hade inte heller något större intresse av skogen på den tiden. Men så var det en bekant som sa att jag var dum om jag släppte skogen och då började jag tänka i andra banor.

– Jag kunde inte heller se mig själv jobba i skogen. Men känslan var ändå att vi skulle ha kvar skogen och försöka sköta om den på bästa vis, säger Bosse.

– Vi visste tidigt att om vi skulle ta över så skulle det vara tillsammans, för ingen av oss skulle klara av det på

Per-Erik, Lena och Bosse kollar på skogsbruksplanen tillsammans med Urban Hellgren, virkesköpare vid SCA. Syskonen har varsin kopia av planen och använder även Skogsvinge.

egen hand med tanke på vad det skulle kosta att lösa ut de andra, säger Per-Erik.

HITTADE EN BRA LÖSNING

Syskonen lyckades hitta en lösning med en blandning av både köp och gåva, som innebar att generationsskiftet inte skulle bli så dyrt. En del av finansieringen löste de med en mindre avverkning. 1996 blev fastigheten deras gemensamma.

De tre bestämde redan från början att de inte skulle arbeta själva i skogen, utan leja för allt.

– Vi insåg snabbt att det inte skulle vara lönsamt att ta semester för att jobba i skogen. Vi kan inte hålla det tempo som proffsen gör, säger Lena.

– Och vi har aldrig ångrat oss, för med vårt sätt att hantera skogen så blir det inte betungande, poängterar Per-Erik.

UTSÅG STÄLLFÖRETRÄDARE

Syskonen enades också tidigt om att utse Per-Erik som ställföreträdare för fastigheten. Det innebär att han har rätt att bland annat underteckna kontrakt och föra syskonens talan i kontakten med myndigheter och virkesköpare.

– Valet föll på Per-Erik då vi kände att han hade mest kunskap och var mer drivande. Men vi fattar alla beslut tillsammans, betonar Bosse.

– Mitt mål är ju att driva fastigheten på rätt sätt med stöd av mina syskon, säger Per-Erik. Och jag brukar också delegera ut uppgifter till dem. Bosse har till exempel bäst koll på alla hus för han och hans familj har varit här mycket.

Sedan 2022 har de en ny skogsbruksplan som vägleder dem i skötseln av skogen. Den förra planen hade passerat ”bästföredatum”, så de var helt överens om att det var dags att skaffa en ny. På så vis kom de i kontakt med SCAs virkesköpare Urban Hellgren.

– Urban kom hit och vi gick tillsammans ut i skogen och tittade på både sådant som var gjort och sådant som behöver göras framöver. Till slut köpte vi ett paket av SCA, med plan och avverkning, markberedning och plantering, berättar Per-Erik och tillägger:

– För oss är det viktigt att ha en person som känner till trakterna och att personkemin stämmer.

– Det har känts bra med Urban från start. Han är bra på att förklara och visa, så att vi förstår, konstaterar Lena.

SAMMA INFORMATION

Alla syskon har varsin kopia av skogsbruksplanen.

– Det är jättebra, för då har vi alla samma information, säger Lena. Då kan man kolla själv och fundera, och när Per-Erik kommer med något förslag så är det lätt att hänga med och prata om vad som ska göras. SCAs tjänst Skogsvinge är också toppen, för med Skogsvinge-appen har man alltid skogen med sig oavsett var man är.

– Jag använde till exempel appen när jag och en granne var ute och tittade till våra rågångar. Vi hittade igen de gamla rågångsmarkeringarna i skogen och då testade jag att jämföra med Skogsvinge-appen för att se om gränserna stämde – och det gjorde de, säger Bosse.

Att det är roligt att äga skog tillsammans är syskonen rörande eniga om.

– Det ger en samhörighet och gemensamma projekt, där man ständigt får lära sig nya saker, säger Lena. Och

SYSKONENS TIPS FÖR ETT LYCKAT SAMÄGANDE

1. Respektera varandra och se till att alla är delaktiga i beslut. Allas tankar är lika viktiga.
2. Man behöver inte vara aktiv och jobba själv – lej bort åtgärderna.
3. Skaffa en skogsbruksplan med kopia till alla delägare.
4. Utse en ställföreträdare.
5. Ha kul tillsammans, och se till att nyttja skogen för att må bra, promenera och plocka bär.

så är det ju kul när det trillar in pengar på kontot. Det ger guldkant på tillvaron och en viss frihet.

– Och vi är faktiskt alltid överens, hittills har det inte varit några konflikter. Det tror jag bottnar i att vi lejer för det som ska göras, säger Bosse.

– Vårt mål är att förvalta skogen väl och göra åtgärder i tid, så att fastigheten blir attraktiv för den som en gång ska ta över, säger Per-Erik.

GEMENSAMMA SKOGSDAGAR

Syskonen har gemensamma skogsdagar då de följs åt ut i skogen inför kommande åtgärder, och har då även med en rådgivare. Urban Hellgren har redan hunnit vara med på en sådan skogsdag.

– Vi går ut och diskuterar och ser till att alla hör samma sak och kan ställa frågor, menar Per-Erik. Det skulle inte bli samma sak om bara jag gick ut och sedan skulle föröka återge all information.

– Att vara i skogen tillsammans är jättebra, för man både ser och tänker på olika saker. Nu får ni verkligen med alla perspektiv, vilket ger en bättre helhetsbild, säger Urban.

Per-Erik, Lena och Bosse har alla familjer med barn och barnbarn – allt som allt är de 26 personer. Det innebär vissa utmaningar när det gäller fastighetens framtid och ett kommande generationsskifte.

– Det är väl en fråga som vi inte har grävt djupare i ännu, men som vi behöver ta tag i, säger Bosse.

– Vi vet inte heller exakt hur intresserade barnen är, säger Lena.

– Men det känns svårt att vara för många delägare. Vi är tre, vilket fungerar, men de skulle bli sex i nästa led. Det vet vi inte om vi tror på. Men vi behöver klura på det och hitta en bra lösning. Till dess fortsätter vi tre att sköta om skogen så att den växer och mår bra, avslutar Per-Erik.

Urban Hellgren, SCAs virkesköpare i Skellefteå västra, om att äga skog tillsammans:

– **SAMÄGANDE ÄR RÄTT VANLIGT**, men det är inte alla som får det att fungera så bra som Per-Erik, Lena och Bosse. De är lite unika, inte minst för att de har en utsedd ställföreträdare. Det är faktiskt ett lagkrav, men långt ifrån alla har en.

Under mina 25 år som virkesköpare har jag mött många som har haft svårt att komma överens om vad som ska göras i skogen. Men kan man inte hålla sams och enas kring skötseln så är risken stor att inget blir

gjort, och då minskar ju värdet på skogen. Skog är en långsiktig investering som vinner på att skötas på rätt sätt och i rätt tid.

Att ha en skogsbruksplan är väldigt bra och underlättar när man ska diskutera skötseln av skogen. Jag rekommenderar verkligen att göra som syskonen och se till att alla delägare har en kopia av planen. Gemensamma skogsdagar är också bra, då kan man både träffas och prata om skogen.

Expertens tips för att få

”Undvik att vara delägare i en skogsfastighet, för det leder bara till osämja och ett passivt skogsbruk.” Det är ett vanligt råd till skogsägare, men Jan Wiklund på SkogensHus håller inte med.

– Min erfarenhet är att deläggande fungerar bra för de allra flesta. Men det fungerar bäst om man blir delägare tillsammans med personer som man trivs med och om fastigheten har en bra ekonomi, så att åtgärderna inte behöver finansieras med pengar ur egen ficka, säger han.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • ILLUSTRATION: PER MATSSON

Vilka är de vanligaste anledningarna till att personer äger fastigheter tillsammans?

– Att äga en fastighet tillsammans med sin partner är så klart det allra vanligaste, men när man pratar om att deläga brukar det ofta handla om att man är tre personer eller fler som äger skog tillsammans. En anledning till att man blir delägare kan vara att det sker ett generationsskifte och att ingen har råd att lösa ut de andra.

Men det kan också vara så att man faktiskt vill äga fastigheten tillsammans. För många är skogsägandet som att kliva in i en helt ny värld och då kan det kännas tryggt att dela på ansvaret och att ha någon att bolla idéer med.

Jan Wiklund,
SkogensHus

Vad har du för erfarenheter av skogsägare som samäger?

– Jag har nästan bara mött familjer där det fungerar bra. Visst finns det exempel där det blir osämja och skogsskötseln blir eftersatt, men det hör

till undantagsfallen. Många som är delägare tycker att det är trevligt att man har skogen att samlas kring och att det ökar samhörigheten.

I dag finns det bra digitala verktyg och mycket hjälp att få, så det behöver inte vara särskilt komplicerat att vara skogsägare.

Vad bör man tänka på innan man väljer att bli delägare i en fastighet?

– Det är viktigt att man drar jämnt

med de andra delägarna. Man bör gilla varandra, ha en öppenhet och dela med sig av information. Då finns det goda förutsättningar att lyckas. Om man däremot vet att man har svårt att

Två lagar reglerar samäggande

- **LAGEN OM SAMÄGANDERÄTT (SÄG)** reglerar vad som gäller om två personer eller fler äger en fastighet tillsammans.
- **LAGEN OM FÖRVALTNING AV VISSA SAMÄGDA JORDBRUKSFÄSTIGHETER (JSL)** reglerar villkor om det är tre eller fler ägare. JSL säger bland annat att delägarna ska utse en ställföreträdare som ska sköta den löpande förvaltningen och fungera som fastighetens språkrör mot tredje part. I praktiken är det dock ovanligt att en ställföreträdare utses.

Samvägande att fungera

komma överens och det kanske redan finns konflikter är det så klart inte någon bra idé att bli delägare. Då är det stor risk att man inte kan hålla sams och att det läggs som en blöt filt över hela fastigheten, så att ingenting blir gjort.

Om man funderar på att bli delägare är det också viktigt att se över de ekonomiska förutsättningarna för fastigheten. Det bör finnas möjlighet att avverka, så att man får pengar till olika åtgärder som exempelvis röjning och underhåll av byggnader. Behöver man ta pengar ur egen ficka för att utföra åtgärder är det mycket större risk att det blir problem med delägandet.

Prata också igenom hur ni vill sköta fastigheten. Har ni ungefär samma syn på vad som är viktigt för er när det gäller till exempel produktion och naturhänsyn?

Finns det något särskilt man bör se upp med?

– Om det finns ett bostadshus på fastigheten och en av delägarna har det som permanentbostad kan det bli komplicerat. Hur gör man då med kostnader för renoveringar till exempel? Det kan vara en bra lösning att stycka av bostadshuset, så att den som bor där kan köpa loss det.

Det är också bra om man inte är alltför många delägare. Att vara tre eller kanske fyra brukar fungera, men börjar man bli uppåt fem eller fler är det lätt hänt att engagemanget inte blir lika stort. Det brukar också vara lättare om delägarna är nära släkt, än om man är släkt på mer avlägset håll.

Hur ser man till att fastigheten sköts aktivt?

– Se till att ha en fräsch skogsbruksplan och använd er av Skogsvinge och an-

dra verktyg för att få en bra översikt. Ta också hjälp av er virkesköpare och av en ekonomisk rådgivare.

Sedan bör man ha ett årsmöte där man både ser över vad som behöver göras det närmaste året och ser över ekonomin. Man kan antingen ha ett fysiskt möte eller ses digitalt. Bjud gärna in er virkesköpare för att få ett bra bollplank.

Hur kan man tänka kring det praktiska arbetet som behöver göras på fastigheten?

– Att leja bort avverkning och markberedning är självklart för de flesta, men många lejer även bort röjning och plantering i de fall det rör sig om större arealer. En del vill gärna göra en del skogsskötsel själv och ordnar ett par gemensamma arbetshelger varje år för att jobba med till exempel plantering eller röjning tillsammans.

Det är ganska vanligt att någon av delägarna är mer intresserade än de andra av att jobba praktiskt i skogen. Då kan man göra upp om en timpenning och så får den som utför ett arbete fak-

TIPS

Säkra generationsskiftet – låt dina barn bli delägare

ATT LÅTA BARNEN BLI DELÄGARE i familjens skog är ett bra sätt att få dem intresserade av fastigheten och lära sig om skogsskötsel, menar Jan Wiklund.

– Låt barnen bli delägare på kanske 25 procent när de är 20-25 år, så får de tidigt lära sig hur det är att sköta om en skogsfastighet. Du kan fungera som mentor och föra över din kunskap och erfarenhet, innan det är dags för barnen att ta över fastigheten helt och hållet. På så sätt kan ni få till ett lyckat generationsskifte!

turera de andra. Kom ihåg att den som ska fakturera ska skaffa en F-skattsedel hos Skatteverket.

När det gäller röjning är det lätt att tro att man hinner med mer än man gör. Se till att ni inte hamnar i ett läge där röjningarna släpar efter, utan lej bort mer av jobbet ifall ni ser sådana tendenser. Röjning är grunden för ett lönsamt skogsbruk!

Vad gäller kring beskattning när man är flera delägare?

– Varje person ansvarar för sin egen bokföring, inkomstdeklaration och momsdeklaration.

Hur fungerar det med skogskonton?

– Skogskonton är personliga och delägarna behöver inte hantera dem på samma sätt, men mitt råd är ändå att följas åt så att man sätter in och tar ut lika mycket pengar från kontona. Skogskonton fungerar i regel som ett

långsiktigt sparkonto för pengar som ska användas för driften av fastigheten, och det är viktigt att alla har pengar kvar till åtgärder som till exempel planteringar och röjningar. Om någon får slut på pengar på skogskontot finns det risk att den delägaren inte blir lika angelägen om att utföra skötselåtgärderna.

Även när det gäller expansions- och periodiseringsfond är det bra om delägarna följs åt när det gäller avsättningar och återföringar.

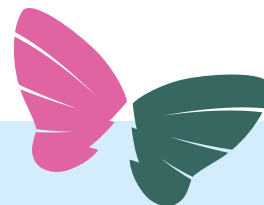
Vad gör man om det blir osämja och det inte längre fungerar att äga tillsammans?

– Då finns det flera alternativ. I ett första läge kan man kanske fråga om någon av de andra delägarna är intresserade av att köpa fastigheten och bli ensam ägare, eller om man själv får köpa de andras delar. Om man inte kommer överens kan vem som helst av delägarna begära att fastigheten ska säljas på offentlig auktion. Då gör man

en ansökan hos tingsrätten, som utser en auktionsförrättare. Men man brukar försöka undvika offentlig försäljning, för oftast är det inte någon som vinner på det och det brukar inte bli så bra stämning.

I regel är det ett trevligare alternativ att klyva fastigheten och ta var sin del. Om någon delägare vill få till en klyvning så går det före försäljning på auktion. Det är Lantmäteriet som avgör om en fastighet kan klyvas. Alla nybildade enheter ska minst producera ca 200 m³sk per år, vilket motsvarar en areal på cirka 50 hektar. Om det rör sig om en större fastighet är det alltså större chans att få till en klyvning.

Men det är sällsynt att man behöver ta till den här typen av åtgärder. Jag har jobbat med hundratals skogsägare genom åren och min uppfattning är att de allra flesta är trevliga och har lätt för att komma överens.

SKOGSVINGE – BRA FÖR SAMÄGANDE

Åsa Walker, du är ansvarig för SCAs digitala tjänst Skogsvinge. Hur kan den vara till nytta när man är flera delägare?

– För det första har alla tillgång till samma information kring skogsfastigheten och allt är samlat på ett och samma ställe. Skogsvinge skapar en mycket bra överblick samtidigt som det går att ta fram detaljer som trädhöjd och virkesvolym för enskilda bestånd. Kartan är också mycket användbar. Om det finns en skogsbruksplan som SCA har tagit fram, så syns även den i kartan.

Om man gör affärer med SCA finns alla kontrakt och all ekonomisk

information i Skogsvinge. Det går även bra att signera kontrakt direkt i Skogsvinge och på så vis slipper man skicka dokument mellan varandra för underskrift.

Har du tips på fler sätt att använda Skogsvinge?

– Ja, det är perfekt att ha digitala möten och titta i Skogsvinge tillsammans. Alla delägare kan antingen logga in samtidigt i Skogsvinge eller så kan en person logga in och dela skärm med de andra via Zoom, Teams eller liknande.

Digitala möten är särskilt praktiska om man bor långt ifrån varandra eller

långt ifrån sin fastighet, men de är också praktiska för att förbereda ett fysiskt möte i skogen. Då kan man diskutera och prioritera vilka områden som ska besökas när man väl är på plats.

Testa gärna att ha digitala möten tillsammans med SCAs virkesköpare. Det brukar vara givande och är ett smidigt sätt att kunna diskutera skogsfrågor med alla delägare närvarande.

Kostar Skogsvinge något?

– Nej, det är en kostnadsfri tjänst som är tillgänglig för alla personer som äger en skogsfastighet inom SCAs verksamhetsområde. Du loggar in med ditt BankID.

Så blir din virkesaffär enkel och trygg

FOTO: MICHAEL ENGMAN

En avverkning kan handla om stora värden – både ekonomiskt och känslomässigt.

– Därför är det extra viktigt att det känns enkelt och tryggt för skogsägare att göra affärer med oss. Vi har fasta priser, tydliga kostnadsberäkningar och vi har slopat avdragen för vrak. Vi har också kunniga medarbetare som hjälper dig att reda ut alla frågetecken, säger Viktoria Lindstrand Munkby, marknadschef vid SCA Skog.

Att göra en avverkning och sälja virke är ofta en stor affär.

– Många skogsägare har en hel del funderingar och det är ju inte så konstigt. Förutom att det kan

handla om mycket pengar kan man också ha mycket känslor kopplade till skogen. Då är det viktigt att man har koll på hela processen och känner sig trygg, säger Viktoria och fortsätter:

– Våra kunniga virkesköpare lotsar dig genom de olika stegen och reder ut alla dina frågor. Dessutom har vi förenklat själva virkesaffären under de senaste åren.

SCAs kundundersökningar har visat att många skogsägare efterfrågar enkelhet och transparens i sina skogsbruksaffärer och det var i fokus när förenklingarna genomfördes.

– Som skogsägare får du tydlig information inför en virkesaffär med SCA. Du ska aldrig behöva känna dig missnöjd när du jämför ditt kontrakt med slutregleringen, säger Viktoria.

Det är särskilt tre förändringar som har gjort det enklare och mycket mer förutsägbart att sälja virke:

FASTA VIRKESPRISER

SCA har fasta priser på massaved och sågtimmer. I branschen är det dock vanligt med matrisprislister för virke, där man får olika mycket betalt för olika diametrar, längder och kvaliteter. Då är det omöjligt att själv räkna ut ersättningen i förväg.

– Fasta priser skapar en mycket större tydlighet. Redan när du skriver kontrakt med oss så vet du den preliminära volymen och vilket pris din ersättning baseras på, säger Viktoria.

KLAR BILD AV KOSTNADER

SCA har en enkel prissättning där bara två faktorer påverkar avverkningsskostnaden – trädens storlek och transportavståndet på avverkningstrakten.

– Det innebär att du som skogsägare inte behöver oroa dig för att det ska bli dyrare än förväntat med till exempel plogning, sandning eller återställning av vägen, säger Viktoria.

SCA var först i branschen med att införa den typen av prissättning.

BRUTTOPRISER GARANTERAR VIRKESVÄRDET

För att ytterligare förenkla virkesaffären har SCA tagit bort begreppet vrak för sågtimmer och infört bruttopriser.

– Därmed garanterar vi värdet på ditt virke och tar ansvar för att du får betalt för hela volymen sågtimmer. Du behöver alltså inte oroa dig för att vi ska aptera fel eller att virket får skador som påverkar din ersättning, säger Viktoria.

Inte heller för massaved finns begreppet vrak kvar.

Nya ansikten

BJÖRN HÅKANSSON,
virkesköpare i Sollefteå

Jag bor i: Sollefteå.

Familj: Fru, fyra barn och två tyska jaktterriers.

Mitt råd till dig som äger skog: Bedriv ett aktivt skogsbruk. Slutavverka gammal skog, återbeskoga, röj och gallra.

Om jag var ett träd skulle jag vara: En lönn som står på gården i Västby/Helgum. Då kan jag hålla koll på mina efterlevande barn och eventuella barn-

barn under en lång tid framåt.

Drömrese: Brittish Columbia och jätteträden.

Person jag beundrar: Min fru som står ut med mig.

Det gör livet gott att leva: Frihet i vardagen.

Det gör jag helst en ledig dag: Åker skidor med familjen.

Favoritapp: Mobilt Bank ID-appen är väldigt användbar. Väldigt bra när man till exempel ska skriva under virkeskontrakt.

Det bästa med vintern: Att åka skidor.

KRISTOFFER NILSSON,
virkesköpare i Lycksele

Jag bor i: Lycksele.

Familj: Sambo och två barn plus två jämthundar.

För mig betyder skog: Det är ett sätt att försörja sig på och även koppla av, ha roligt och jaga.

Det inspirerar mig i jobbet: Att träffa och hjälpa kunder.

Om jag fick resa i tiden reser jag till: Antikens Rom för att se Colosseum.

Drömresa: Att bila genom USA.

Jag är bra på: Att hålla mig positiv.

Favorit tv-program: Bäst i test.

Om jag vinner en miljon skulle jag: Köpa en ny bil.

Det har jag svårt att motstå: Fikabröd.

Magnus Wikström, chef för
industriförsörjning SCA Skog.

Bra läge att avverka gran

Hej Magnus, du är ny chef för industriförsörjning vid SCA.

– Ja, det stämmer, jag tillträdde 1 oktober. Skog och virke ligger mig varmt om hjärtat. Jag kommer närmast från en tjänst som sågverkschef vid SCAs sågverk i Bollsta och har tidigare arbetat inom SCA Skog.

Hur är läget för skogsindustrin och hur påverkar det virkesmarknaden?

– Det är ett fortsatt tufft läge för sågverk och industrier. Sågverken påverkas av låg efterfrågan på sågade trävaror och en rad aktörer i branschen har gjort produktionsbegränsningar under hösten.

Samtidigt är det stor brist på gransåg-timmer, så de skogsägare som är intresse-

rade av att förnygringsavverka gran har bra möjligheter nu. När det gäller massaved ser vi att lagren inom vårt verksamhetsområde stiger.

Virkesmarknaden är alltid beroende av marknadsläget för de produkter som tillverkas. Det ekonomiska läget i världen, med hög inflation och höga räntor, påverkar exempelvis både byggandet och e-handeln. Det får i sin tur till följd att efterfrågan på produkter från skogen minskar.

Inom kort ska SCA starta en egen maskinförarutbildning – varför det?

– Det är en del i vårt arbete med att öka avverkningsresurserna. Bristen på skogsmaskinförare är stor i hela bran-

schen. Dessutom ökar SCA sin råvaruförbrukning tack vare investeringarna i Obbola, Ortviken och Bollsta, vilket innebär att avverkningarna kommer att öka. Vi känner att vi har gott om kompetens och erfarenhet när det gäller avverkning och skotning och därför väljer vi att starta en utbildning i egen regi.

Vad kan du säga om läget framöver?

– Efter ett rätt så stökigt år hoppas vi på bättre efterfrågan på skogsindustriprodukter under 2024, med ökat byggande och mer e-handel. När det gäller efterfrågan på virke ser vi ett fortsatt stort behov av grantimmer och ett mer stabilt läge för övriga sortiment.

UNDER LUPPEN

SCA har utsett 203 ansvarsarter som vi tar ett särskilt ansvar för eftersom de förekommer på vår mark och kan påverkas negativt av skogsbruk. Arterna omfattar bland annat mossor, lavar, svampar, kärlväxter, fåglar och insekter. Vårt mål är att bevara dessa arters livsmiljöer så att de kan leva vidare i våra skogar. I vår serie "Under luppen" tittar vi närmare på några av ansvarsarterna och deras livsmiljöer.

BITTER TAGGSVAMP

BITTER TAGGSVAMP (*Hydnellum fennicum*) är en gul-brun eller lite rödaktig svamp med en hatt som blir upp till tio centimeter bred. Doften är speciell och påminner om bittermandel.

Svampen bildar mykorrhiza och lever i symbios med trädens rötter, framför allt med gran men även med tall. Genom symbiosen hjälper svampen trädet att ta upp vatten och näringsämnen, medan svampen får socker från trädets fotosyntes.

Bitter taggsvamp växer i mossiga äldre skogar och trivs på kalkhaltig mark. Den är beroende av trädkontinuitet, alltså

FOTO: MAGNUS ANDERSSON

att området aldrig kalavverkas. Om alla träd som svampen lever i symbios med skulle dö, så betyder det att även svampen dör. Det är också viktigt att ta hän-

syn genom att en eventuell markbe-
redning görs på ett
skonsamt sätt.

Bitter taggsvamp är klassad som sårbar i rödlistan. Sällsynta fynd har gjorts från Småland till södra Västerbotten. De kalkrika markerna kring Storsjön i Jämtland hör till de ställen där det finns flest fyndplatser.

Flera fynd har gjorts på SCAs mark.

Svampen är en så kallad ÅGP-art, en hotad art som omfattas av ett nationellt åtgärdsprogram som Naturvårdsverket har slagit fast.

Ny rapport om biologisk mångfald

I den nya rapporten "Biologisk mångfald i skogen – Tillstånd, trender och miljöarbete" analyserar två forskare läget för den biologiska mångfalden i den svenska skogen. De positiva trenderna fortsätter, men det finns mer att göra, visar deras sammanställning.

RAPPORTEN, SOM ÄR GJORD AV Mats Hannerz och Per Simonsson, beskriver tillståndet för den biologiska mångfalden i skogen och hur skogsnäringen och andra aktörer arbetar för att bevara den. Rapporten har tagits fram på uppdrag av Skogsindustrierna, men slutsatser

och åsikter är författarnas egna.

Rapporten är en uppföljning av den rapport som kom 2020 och har kompletterats med kortfattade beskrivningar av bland annat olika initiativ inom EU och artskyddsförordningens konsekvenser.

– Om vi jämför med den förra rapporten så har vi i dag mer kunskap om olika artgruppers utveckling, och där ser vi både positiva, neutrala och negativa trender. Det har påbörjats arbete med att mäta den biologiska mångfalden i brukad skog, vilket är glädjande, säger Per Simonsson.

– Många av de positiva trenderna som vi sett tidigare fortsätter, till exempel att

mängden död ved, gammal skog, lövträd och grova träd ökar i den brukade skogen. Men, skogslandskapet tenderar att bli mer tudelat – mer äldre, skyddad skog och mer yngre, brukad skog – och skogarna har blivit tätare. Det kan gynna vissa arter, men missgynna andra som vill ha ljus, säger Mats Hannerz.

Ladda hem rapporten på skogsindustrierna.se

Mats – den envisa och orädda naturvårdaren i Vuollerim

Den 19 september 2022 var en viktig milstolpe för Mats Karström. Då gjordes en unik överenskommelse som gav 25 SCA-skogar formellt skydd i form av naturreservat och naturvårdsavtal. Och Mats fick efter drygt 30 år äntligen se slutet på sitt ihärdiga arbete för att rädda skogar med höga naturvärden på SCA-mark i Jokkmokks kommun.

– Det var en sådan glad dag. Visst har jag tvivlat ibland, men det var inte tal om att ge upp, säger Mats nöjt.

TEXT: MISAN LINDQVIST • FOTO: SIMON ELIASSON

– **ÅH, TITTA HÄR** – en skrovlig taggsvamp. Den är rödlistad som nära hotad. Kollar man noga ser man hur svamparna växer i en ring runt tallen. Och här är en finger-svamp, som också är rödlistad. Wow, det är så kul att se att de har kommit tillbaka, ropar Mats glatt när han med lätta steg rör sig mellan de glesa tallarna denna milda och stilla septemberdag.

Skogen, kallad Lill-Stuorrajare, ligger en bit utanför Vuollerim och är ett av de områden som SCA har upplåtit för naturvårdsavtal eller reservat i överenskommel-

sen som slöts med Naturvårdsverket, Länsstyrelsen Norrbotten och Mats ideella förening Steget Före i fjol. Totalt är 1 114 hektar avsatta som reservat eller naturvårdsavtal.

BÄTTRE ÄN TÄNKT

I Lill-Stuorrajare samsas sandtallskog med gammal granskog och en bäckmiljö med blandskog. Här finns gott om höga naturvärden och en rad skyddsvärda arter.

– Det här är ett område där det blev så mycket bättre än vad som var tänkt. Från

början skulle ett mindre område sparas men sedan införlivade SCA fler områden och det blev så bra. Här blir jag alltid glad av att vara, säger Mats.

I över 30 år har Mats kämpat för skyddsvärda skogar i Jokkmokk. Drivkraften har varit det stora naturintresset som följt honom sedan barndomen, blandat med en stor dos envishet och nyfikenhet. Och allt började med att han som ung biolog och lärare flyttade till Vuollerim från födelseorten Stockholm.

– Jag kom hit 1986. Då var det här

”det glömda landet”, en plats som ansågs som artfattig och nästan en vit fläck på diverse kartor som visade skogliga naturvärden. Mina kompisar skrattade och sa att jag snabbt skulle flytta hem igen. På något vis ville jag väl motivera att det visst gick att bo här i norr som biolog. Så jag började utforska skogarna, och vilka arter jag hittade!

SKAPADE EGEN METODIK

Ett av Mats första fynd var liten aspgelélav. Det är en svartaktig, oansenlig lav som

trivs på gamla aspar.

– 1986 fanns det nio fynd av den i hela världen, varav fyra i Sverige. Och jag hittade den här. I dag har jag nog hittat den på närmare 100 platser bara i Jokkmokks kommun.

Mats insåg att något måste göras snabbt för att rädda kvar de gamla och artrika skogarna, som låg i riskzonen för att bli avverkade. Därför startade han gruppen Steget Före, en skogsgrupp inom den lokala Naturskyddsföreningen, tillsammans med några likasinnade. För att gruppen

Mer om Mats

Ålder: 66 år.

Gör: Biolog och ideell naturvårdsarbetare samt lärare vid Lapplands gymnasium två dagar i veckan.

Några favoritarter:

Så svårt att välja! Kanske liten aspgelélav, dofticka, smultronkantarell och jordstjärnor.

Mats spanar in en tagellav. Luppen har han alltid med sig ute i skogen.

Mats arbetsrum vittnar om det stora naturintresset. Hans arbete har fört honom över stora delar av världen och lett till många spännande möten och upplevelser. Han har till exempel fått ett träd i Söderhavet uppkallat efter sig och är förebild för en karaktär i en dansk bokserie.

skulle kunna kvantifiera olika skogars naturvärden och motivera att de skulle sparas skapade Mats en helt egen inventeringsmetodik.

– Det gällde att göra det begripligt. Så jag införde värdepyramider där vi identifierar olika typer av värdefulla skogar med hjälp av ett antal naturvårdsarter, som är ordnade i pyramider. Flertalet av arterna är rödlistade och de arter som finns högst upp i en pyramid, som till exempel ostticka, indikerar de högsta naturvärdena, alltså väldigt skyddsvärda skogar, förklarar Mats.

Att sätta så kallade florapoäng, där varje rödlistad art får ett värde utifrån artens hotgrad enligt rödlistan, var ytterligare ett sätt att kvantifiera naturvärdena i en skog.

Metoden är numera vedertagen i hela Sverige och används av både myndigheter och skogsbolag. Mats har uppskattningsvis lärt ut den till 6 000 personer och den har även spridits till andra länder.

– Skogsbolagen nappade först och

tog till sig metodiken ganska snabbt. Det var faktiskt enklare att nå dem än olika ideella verksamheter inom naturvård.

Arter som trådbrosklav, liten aspgelélav, lunglav och dofticka har kommit att spela viktiga roller.

– De är nästan som mina vänner och de har hjälpt mig att skydda många skogar. Varje art bär på en berättelse och säger något om det landskap och den skog de lever i och vilka värden som finns, säger Mats. När jag rör mig i skogen är det lätt att inse att vi människor inte är äldst eller klokast.

Liten aspgelélav

skyddsvärda skogarna ägdes av skogsbolag som SCA och Sveaskog, och Mats första kontakt med SCA skedde redan i slutet av 1980-talet.

– SCA hade många skogar som de ville avverka och det var ju klart att de inte blev så glada när jag kom med mina artfynd. Men efter ett tag

började de ändå lyssna och jag tycker att vi har haft bra diskussioner.

Under tidigt 1990-tal diskuterade SCAs tjänstemän och Mats hur man skulle kunna spara och/eller bruka de här områdena, som då omfattade över 1 700 hektar produktiv skogsmark. I slutet av 1990-talet sålde SCA några av skogarna som naturreservat och lovade att skydda andra delar, men det gjordes inga formella avtal.

– På det stora hela har SCA skött det bra och jag har blivit bra bemött. Även om SCA enligt mig har klandrat sig en del

PRATA MED SKOGBOLAGEN

Tidigt satte Mats upp målet att han till 2022 skulle ha räddat 200 skogar i Jokkmokks kommun, varav 150 skulle få ett långsiktigt skydd. Merparten av de

Mats rör sig hemtamt i den fina tallskogen med blicken fäst på marken för att få syn på olika svampar. Variationen är stor i de numera skyddade SCA-skogarna. Skogarna hyser många skyddsvärda arter av exempelvis kärlväxter, lavar och svampar.

En av Mats favoriter är dofttickan. Tickans goda doft kan kännas på upp till 50 meters håll.

under resans gång så har de justerat sina misstag och gjort rätt för sig. De senaste tio åren har präglats av väldigt trevligt samarbete, ömsesidig dialog och respekt, och vi har också haft roligt när vi har träffats, säger Mats och tillägger med ett leende:

– När det var lite jobbigt med SCA så kunde jag alltid gå över till diskussionerna som jag förde med Sveaskog om deras skogar, och tvärtom. Jag utvecklade väl ett slags socialt bollsinn för att hitta lösningar och gå i mål med det jag ville nå. I grund och botten ogillar jag konflikter och tycker att det är bättre att komma överens och att det ska bli bra för båda parter.

VÄRT ALLT ARBETE

Att det skulle ta 30 år att gå i mål med SCA-skogarna kunde Mats så klart inte

Rosmossa

veta när han började.

– Det var nog tur det. Fast jag hade nog gjort det ändå! Uppskattningsvis motsvarar allt mitt ideella arbete enbart med SCA minst ett års arbetstid. Men nu har de här skogarna ett bra skydd, så jag tycker att det har varit värt allt arbete.

Men det var inte så lätt alla gånger. Stundtals gjorde allt arbete och olika motgångar Mats sjuk; han blev utbränd, trött och fick en rad konstiga symptom.

– Jag kunde inte röra fötterna ett tag och så fick jag tinnitus. När det var som värst kunde jag inte lämna tomten. Jag klarade inte av att se kalhyggerna i omgivningen, för jag såg bara mina misslyckanden och förlorade skogar, säger Mats och tillägger:

– Det är verkligen tur att jag haft min fru Ginger som har stått ut med mig.

Utan henne hade jag inte klarat det. Hon är en viktig del i mitt arbete.

RÄKNAR ARTER PÅ TOMTEN

När Mats inte kunde lämna hemmet började han räkna alla arter som han kunde se på tomten.

– I dag har jag över 1 800 tomtfynd av olika djur och växter. Roligast är nog den dvärglärka jag hade här hemma, för den har bara setts i Sverige ett fåtal gånger. Och så får jag inte glömma en av de två vedgallmyggor som jag har fått äran att ge namn åt. Den dök upp i komposten!

Mats arbetsrum i huset i Vuollerim vittnar om hans stora naturvårdsintresse. På väggarna hänger flera inramade utmärkelser. I bokhyllorna och på det stora skrivbordet samsas ett stort antal naturrelaterade böcker med hundratals kartor över fyndområden, egengjorda

2022 gjordes en unik överenskommelse som gav skydd åt 25 skogar på SCA-mark. Här berättar Mats och SCAs förra skogsekolog Per Simonsson om samarbetet.

Tavlan visar två vedgallmyggor: *Peromyia karstroemi* och *Campylomyza stegetfore*. De är namngivna till Mats ära.

kompendier som följer olika arter över flera år och årsböcker som beskriver hans inventeringar och fynd, liksom all dokumentation av diskussionerna med skogsbolagen.

Här finns också olika arter som Mats samlat in. Hans artintresse är stort, och omfattar allt från fåglar, kärlväxter och lavar till svampar, spindlar, insekter och fjärilar.

– Äsch, jag kan inte så mycket, jag är mer bred, säger han lite blygsamt och skrattar:

– Okej, lite nördig kanske men jag har

nördigare kompisar. Och man blir faktiskt aldrig fullärd!

DOFTAR SOM PARFYM

Tillbaka i Lill-Stuorajure har vår skogsvandring fört oss till en rofylld lummig bäckmiljö, med många äldre lövträd. Mats nästan skuttar fram och pekar och berättar om diverse arter han får syn på. Efter en stund slår han armarna runt en gammal grov sälg, som det sitter flera gräddvita tickor på.

– Ah dofttickan, sniffar Mats lyckligt. Magiskt! Anisdoften är som parfym och

man kan känna den på upp till 50 meters håll. Dofttickan betyder väldigt mycket för mig och är en av de arter som fick SCA att lyssna.

Mats skogsräddaruppdrag närmar sig slutet. Det återstår bara att se till att ytterligare några Sveaskog-skogar får skydd innan han kan sätta punkt. Han längtar till den dagen.

– Då ska jag lämna naturvårdsglasögonen hemma och bara gå ut i skogen för att leka, ha roligt och njuta för skojs skull. Egentligen skulle jag kanske ha sålt

"Mats är en person som inspirerar"

Hanna Engström är områdeschef vid Skog och skötsel, SCA Skog, och har haft mycket kontakt med Mats under flera år.

– **MATS HAR HAFT EN AVGÖRANDE** betydelse för utvecklingen av naturvårdsarbetet i Sverige. SCAs samarbete med Mats har fungerat väldigt bra och genom åren har vi byggt upp en ömsesidig respekt och ett förtroende för varandra. Även i fall där vi inledningsvis har haft olika ståndpunkter har vi kunnat hitta konstruktiva

lösningar genom att träffas, lyssna och dela med oss av kunskap. Men ibland har det så klart varit jobbigt också, exempelvis då vi inte haft samma målbild. Ibland har nog Mats varit väldigt besviken på SCA, men för det mesta har vi haft det roligt när vi har varit ute tillsammans. Mats är en person som inspirerar, han är pedagogisk och brinner för det han gör, vilket smittar av sig.

Vad har han lärt er?

– Förutom att jag och flera av mina kol-

legor har lärt oss att hitta och känna igen väldigt många arter och att identifiera speciella livsmiljöer, så har vi också lärt oss mycket av Mats vad gäller kommunikation och samarbete. Mats delar gärna med sig av sin kunskap och är dessutom en nyfiken och lyhörd person. Sedan hoppas jag att han kanske har snappat upp en del skogsbrukskunskaper från oss genom åren.

Hanna Engström

Mats njuter i den orörda granskogen, sittandes på en murken granlåga. – Skogen är en värld av upptäckter, säger han.

strumpor i stället, men jag blev ju lite av en säljare i naturvård och det är rätt bra förvisso. Nu när allt är klart med SCA så kan man väl säga att jag har gjort slut, eller, få se – om jag hittar något intressant då kanske jag hör av mig igen.

Fotnot: Sedan Din Skog besökte Mats och Lill-Stuorajareskogen har Svenska Kraftnät aviserat en utbyggnad av en kraftledningsgata, vilket skulle påverka den skyddade skogen. Mats har yttrat sig till Svenska Kraftnät och hoppas på en lösning.

Hur viktigt är det med den här typen av samarbeten?

– Vi vill gärna hitta samarbeten för att kunna göra positiva insatser för exempelvis biologisk mångfald och för att skydda viktiga livsmiljöer. Det här samarbetet med Mats och Steget före, Länsstyrelsen Norrbotten och Naturvårdsverket visar att det är möjligt att genom gott samarbete komma i mål på ett sätt där alla parter är nöjda med resultatet.

Dags att beställa skogsvård...

JUST NU känns sommaren kanske avlägsen, men faktum är att det är hög tid att beställa skogsvård.

– Om du vill ha markberedning, plantering eller röjning utförd under barmarkssäsongen 2024 så behöver vi få in din beställning innan årsskiftet. Kontakta din virkesköpare så får du hjälp, säger Ulla Sandenér, avdelningschef för SCAs skogsvård.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

FOTO: MICHAEL ENGMAN

...och plantor!

SKA DU PLANTERA själv till sommaren? Då är det bra att beställa plantor redan nu! I fjol var efterfrågan oväntad hög och plantorna sålde slut redan någon månad efter säljstart, så det är bra att vara snabb.

Varje år odlar vi över 100 miljoner skogsplantor och vi ser till att du får plantor som passar just din mark, och som ger stabila träd med god tillväxt. Det betyder att du kan vara trygg med att du får plantor som mår bra och växer som de ska.

Om du köper frysta plantor behöver du inte känna press över att de måste planteras precis när du får dem. Vi erbjuder frysta plantor av både gran och tall i våra plantsorter JackPot och Superpot, och leveranserna sker fram till midsommar. Du gör din beställning på scaplantor.com

Vill du beställa plantor som inte är frysta kontaktar du NorrPlant eller någon av våra återförsäljare. Du hittar dem på sca.com

Kontakta din virkesköpare eller NorrPlant om du har några funderingar.

Oklarheter kring artskyddsförordningen fortsätter att göra rättsläget osäkert för skogsägare.

– Trots nya domar och tolkningar har vi varken blivit lugnare eller klokare, säger Ola Kårén, skogsskötselchef vid SCA Skog.

FOTO: ISTOCK.WIRESTOCK

Ola Kårén

Artskyddsförordningen – fortsatt osäkert rättsläge

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har gemensamt tolkat den artskyddsdom som kom i våras och som rörde avverkningsförbud på grund av tjäderspel. HD konstaterade i domen att det inte finns några lagbestämmelser som garanterar markägaren ersättning i denna situation. Men under speciella omständigheter kan det finnas rätt till ersättning för den begränsning i markanvändningen som artskyddsförordningen medför.

I just detta fall hade skogsbolaget som inte fick avverka ändå rätt till ersättning från staten. HD ansåg att det inte var rimligt att bolaget ensamt skulle bära hela kostnaden.

SPECIELLA OMSTÄNDIGHETER

I myndigheternas tolkning av domen dras slutsatsen att skogsägare som inte får avverka på grund av artskyddsförordningens krav på hänsyn till fridlysta arter normalt inte har rätt till

ersättning från staten. Speciella omständigheter och vissa förutsättningar måste vara uppfyllda för att det ska finnas rätt till ersättning.

Enligt HD ska följande kriterier vara uppfyllda:

- Inskränkningen har avsevärt försvårat den pågående markanvändningen,
- Inskränkningen i det enskilda fallet är så särskilt betungande för den enskilde att det inte framstår som rimligt att hen ensam får bära konsekvenserna av inskränkningen. Så kan enligt Högsta domstolen exempelvis vara fallet om inskränkningen medför mycket stora kostnader eller intäktsförluster för den enskilde, och
- Markägaren har sökt men nekats dispens enligt artskyddsförordningen.

– Det är en motsägelsefull tolkning av myndigheterna när de säger att grund för ersättning bara sker i undantag. De kriterier som de beskriver som grund för undantag tycker vi tvärtom

är en regel, för kriterierna borde oftast vara uppfyllda och därmed ge rätt till ersättning. Men trots en gynnsam dom, som gav markägaren rätt till ersättning, verkar myndigheterna alltså anse att det bara är ett undantag – och det gör oss varken lugnare eller klokare, säger Ola Kårén.

Han betonar att tolkningen och det otydliga regelverket behöver förtydligas.

– Som det är nu riskerar myndigheterna att minska skogsägarnas intresse för att bedriva skogsbruk där man skapar skogar med rik biologisk mångfald. Det är viktigt att man förtydligar rätten till ersättning när en skogsägare inte får bruka sin skog. Att utveckla skogar med förutsättningar för biologisk mångfald ska inte betyda en ekonomisk risk för skogsägare, säger Ola.

ERSÄTTNING UTAN PÅSLAG

Myndigheterna drar också slutsatsen att om det finns rätt till ersättning så ska den endast utgå för den faktiska skadan.

Det ska inte heller göras något påslag med 25 procent på ersättningen.

– Vid intrång där skogsägare hindras från att bruka skogen utgår man normalt från att det uppkommer en marknadsvärdeminskning. Den ersätts tillsammans med ett påslag på 25 procent, enligt lag. Det finns ingen anledning att staten ska få rabatt när de förhindrar brukande av skog genom att förbjuda avverkning i stället för att skapa reservat eller biotopskydd. Därför är det högst rimligt att det görs ett påslag om 25 procent även vid avverkningsförbud, så att det ekonomiskt likställs med andra intrång, säger Ola.

HÄVDAR PRESKRIPTION

Ett annat uppmärksammat ärende, som varit uppe i olika rättsinstanser sedan 2016, gäller markägare i Hälsingland som nekades att avverka 2,7 hektar granskog på grund av förekomsten av lavskrika. Målet har legat vilande i väntan på HDs dom i tjäderspelsfallet, som alltså slutade med att markägaren fick rätt till ersättning. Efter HD-domen har Kammarkollegiet, som företräder staten, kommit med en inläga.

Enligt ATL menar Kammarkollegiet fortfarande att markägarna inte har rätt till ersättning. Dessutom menar Kammarkollegiet att alla artskyddsärenden efter 2009 redan borde vara preskriberade, eftersom den nuvarande artskyddsförordningen infördes 1 januari 2008, och det var då som inskränkningen i skogsbruket uppstod. Därmed finns det ingen rätt till ersättning alls.

– Med det här resonemanget anser staten alltså att markägare borde ha sökt ersättning långt innan några hinder för skogsbruket ens visat sig. Kanske fanns inte ens arten i fråga på fastigheten när lagen kom? Det är ett mycket konstigt resonemang från statens sida. Det här visar att det krävs tydliga regler om ersättningsrätt från riksdagen, säger Ola.

Positiv dom kring knärot och fågelobservationer

Skogsägare behöver inte ta hänsyn till samtliga exemplar av knärotsplantor vid avverkning. Det visar en ny dom från Mark- och miljööverdomstolen, MÖD. Ärendet gällde avverkning på SCA-mark.

I sin dom konstaterar MÖD att artskyddsförordningens förbud inte är aktuellt vad gäller knärotsplantorna eftersom de plantor som riskerar att skadas bara utgör ungefär 1 procent av den totala populationen. Därmed finns det ingen risk för påverkan på knärotens bevarandestatus i området.

– Gällande knäroten är det bra att vi har fått veta att vi inte måste ta hänsyn till varje planta, säger Ola Kårén, skogsskötselförman vid SCA Skog. Samtidigt har ju varje fall sina förutsättningar. Det kommer troligen att behövas ett antal domar innan rättsläget klarnar.

FÅTT EN GRÄNSDRAGNING

Ärendet gällde även observationer i Artportalen, där man noterat en ropande pärluggla och observation av en tjäder samt att en järpe siktats utanför de avverkningsanmälda områdena. MÖD ifrågasätter inte observationerna, men konstaterar att inventeringarna inte har visat att det finns exempelvis bon eller spelplatser. Domstolen anser att det inte finns skyldighet att ytterligare utreda arternas förekomst i områdena. Det fanns därför inte någon anledning att förhindra avverkning. Domen går inte att överklaga.

– Det är bra att vi ha fått en gränsdragning kring när det finns behov av vidare utredning om fåglar. Domen visar att det finns en tröskel för när man ska tvingas genomföra omfattande utred-

ningar och med enstaka observationer som här har man inte nått över den tröskeln, säger Magnus Norberg, jurist på Terravia och ombud för SCA.

KRÄVS LAGÄNDRINGAR

SCA är nöjd med domen, men menar att det krävs lagändringar för att få till fungerande lösningar för artskyddet.

– Det är mycket viktigt att riksdagen rättar till artskyddsförordningen, som är Sveriges uttolkning av EUs fågeldirektiv och livsmiljödirektiv. Nuvarande lagstiftning innebär en överimplementering av direktiven, säger Ola och fortsätter:

– Vi anser även att de nationella fridlysningsreglerna bör ses över och att knäroten stryks från listan över fridlysta arter. Visst ska knärötter vägas in i beslut om naturhänsyn, men det faktum att den nu plötsligt hindrar avverkning på så många platser visar att den har en stor spridning och inte ett så högt skyddsvärde att det motiverar fridlysning och i många fall omfattande kostnader för artinventeringar eller avverkningsrestriktioner.

Knärot.

FOTO: JERKER LOKRANTZ/AZOTELIBRARY.COM

Skogsbruksplanen hjälper Maria att sköta sin skog

Skogen betyder mycket för Maria Holmberg i Utnäs i Ångermanland.

– Jag älskar den och den är som ett eget väsen. Samtidigt är den en del av min försörjning och jag är nog med att den ska vara välskött. Jag har en skogsbruksplan som nu ska få en ajourhållning. Det blir toppen, för jag följer planen noggrant, säger hon.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: MICHAEL ENGMAN

Hur kom det sig att du blev skogsägare?

– Gården har tillhört min bonuspappa Kjell David tidigare, men jag tog över 2018. Även om jag inte hade så stora kunskaper om skog så tvekade jag aldrig när jag fick frågan, utan det kändes som en fantastisk möjlighet. Jag sa upp mig från mitt dåvarande jobb och nu jobbar jag heltid här på gården. Det är en hästgård och jag har en verksamhet med tolv hästar, de flesta travhästar. Och så har jag ju skogen så klart.

Vad betyder skogen för dig?

– Den betyder väldigt mycket, på flera olika plan. Skogen har funnits så otroligt länge här på jorden, mycket längre än oss människor, och den är som ett eget väsen. Det är en speciell känsla att sitta på en stubbe och titta upp på träden runt omkring. Då känner man vilken själ det finns där.

Det är en ynnest att få vara skogsägare och få förvalta en bit skog. Jag vill sköta den väl, både för att

skogen ska må bra och för att den ska växa bra. Den är också en viktig del av min försörjning.

Vad har du gjort för åtgärder de senaste åren?

– Jag har gjort en hel del, bland annat gallrat, avverkat, planterat och röjt. Jag har faktiskt röjt så mycket att det i stort sett är färdigt för tio år framöver.

Hur kommer det sig att du har röjt så mycket?

– Jag har en skogsbruksplan som jag följer noggrant och där syns det tydligt var det finns röjbehov. Då är det bara att se till att få det gjort. Røjning är så viktigt för att få till en fin och värdefull skog.

Hur använder du din skogsbruksplan?

– Den ger mig koll på allt som behöver göras på fastigheten. Jag behöver inte känna någon stress över att jag missar saker, utan det står klart och tydligt vilka åtgärder som står på tur. Men ska jag vara ärlig så tror

jag att Thomas Jonsnäs, min virkesköpare, tittar mer i planen än vad jag gör. Han är en enorm trygghet för mig och har jättebra koll på min fastighet.

Och nu har du beställt en ajourhållning av planen?

– Ja, den är bara några år gammal men skogen växer snabbt och jag har gjort en hel del åtgärder sedan planen togs fram. Nu blir planen riktigt fräsch och uppdaterad med den senaste informationen.

Brukar du mest använda planpärmen eller tittar du i Skogsvinge?

– Jag håller på att lära mig att bli mer digital, men jag tycker om att ha något riktigt att bläddra i så jag tittar mest i planpärmen än så länge. Fast jag har upptäckt att man får en bra överblick i Skogsvinge, så vi får väl se framöver.

Vad mer är viktigt för dig i ditt skogsbruk?

– Att veta att jag alltid har någon som jag kan ringa och fråga om råd. Jag kan dels fråga Kjell David, dels Thomas. Ibland är jag även ute i skogen med Thomas och det ger alltid nya kunskaper. Jag lär mig mer och mer, men skogsbruk är komplext och det är mycket att sätta sig in i.

Brukar du utföra några åtgärder själv?

– Nej, jag lejer bort allt, för jag har fullt upp på gården ändå. När jag lejer bort åtgärder så vet jag att alla åtgärder blir gjorda i tid och jag känner mig hundra procent säker på att de blir utförda på bästa sätt.

Men jag trivs verkligen i skogen och är där en hel del. När det har kommit mycket blötsnö kan jag till exempel åka ut och kolla efter toppbrott och jag brukar kolla upp om några älgar har hittat på bus i mina tallföryngringar. Det är synd att älgarna gillar tall lika mycket som jag gör.

Ser du några utmaningar i att vara skogsägare?

– Ja, jag är orolig för vad som ska hända med äganderätten och för en del resonemang inom EU. En del verkar tro att vi skogsägare bara utarmar skogen, men de allra flesta av oss är verkligen måna om att sköta om den väl. När det gäller äganderätten behöver det bli tydligt att staten inte kan hindra oss från att bruka ett område om vi inte får ersättning för det.

Till sist, har du någon favoritplats i skogen?

– Finns det något vackrare än en fint gallrad tallskog, där solen lyser in mellan stammarna?

Skog och hästar – det är livet tycker Maria Holmberg. Travhästen Eau Minerale och dressyrhästen Hidalgo är två av tolv hästar på gården.

Mer om Maria

Bor: I Utnäs mellan Kramfors och Sollefteå.

Ålder: 54 år.

Gör: Är skogsägare, tränar travhästar och sköter gården.

Familj: Sambo, tolv hästar och en katt.

Intressen: Umgås med vänner, äta god mat och lyssna på deckare.

BÄTTRE TJÄNSTER FÖR gör det lätt att välja rätt

En skogsbruksplan är ett fantastiskt hjälpmedel för att nå de mål som du har med ditt skogsbruk.

– En plan är giltig i tio år men eftersom skogen ständigt förändras är det bra att uppdatera planen ett par gånger under den tiden, så att den hålls aktuell. Nu erbjuder vi ännu bättre tjänster för det, säger Sanna Gudmundsson, som arbetar med skogsbruksplaner vid SCA.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: WILLIAM FALK

Vad har jag för nytta av en skogsbruksplan?

– En plan beskriver hur din skog ser ut och hur den växer. Den innehåller till exempel information om trädens ålder och tillväxt, om virkesförråd fördelat på trädslag och om natur- och kulturvärden. Du får också råd om skötselåtgärder för de kommande tio åren, utifrån de målsättningar du har med din skog. I åtgärdslistan ser du vilka åtgärder du bör göra och när de bör utföras för att du ska nå dina mål.

Berätta om SCAs plantjänster!

– Precis som tidigare går det att beställa en helt ny plan, men du kan också beställa en ajourhållning eller

en revidering av en befintlig plan, beroende på vad du har för önskemål och behov. Nu har vi tydliggjort vad de olika tjänsterna innehåller, så att det blir ännu lättare att välja rätt tjänst.

Vad innebär ajourhållning?

– Vid ajourhållning gör vi en så kallad tillväxtberäkning för att räkna ut hur mycket din skog har växt sedan de befintliga siffrorna i planen togs fram. På så sätt får vi fram aktuella virkesvolymen. Beräkningen görs med hjälp av en speciell programvara.

Vi uppdaterar också åtgärdsförslagen utifrån skogens tillstånd och åtgärder som du kan ha utfört sedan planen upprättades, exempelvis föryngringsavverkningar, gallringar och röjningar.

Genom ajourhållningen får du fräscha uppgifter i din plan och därmed ett ännu bättre stöd för att fatta beslut för din skog. Ajourhållningen görs digitalt, så vi gör alltså inga nya fältbesök.

När passar det att göra en ajourhållning?

– Det får inte ha gått mer än fem år sedan planen upprättades, om planen inte har uppdaterats någon gång däremellan. Har det gått längre tid än fem år rekommenderar vi i stället en revidering av planen.

Men om du ajourhåller din plan regelbundet efter att den har upprättats, till exempel vart tredje år, så håller den ända tills planens tioåriga giltighetstid tickar ut. Vi ajourhåller både skogsbruksplaner som vi har tagit fram själva och planer som andra aktörer har gjort.

Vad innebär tjänsten revidering?

– Då gör vi en mer omfattande uppdatering som även inkluderar fältbesök i din skog. Vi utgår från den befintliga skogsbruksplanen, men alla bestånd inventeras på nytt och planen får ett nytt inventeringsdatum och blir därmed giltig i tio år från det nya datumet.

När vi tar fram en skogsbruksplan så utgår vi från de mål som du har för din fastighet. Vid en revidering har du möjlighet att ändra de målen och få åtgärdsförslag som är anpassade efter dina nya målsättningar. Det kan till exempel vara värdefullt om din livssituation

SKOGSBRUKSPLANER

- **Ny skogsbruksplan**

För dig som behöver en ny plan och inte har en som är upprättad av SCA sedan tidigare.

- **Ajourhållning av skogsbruksplan**

För dig som vill göra en enklare digital uppdatering av planen då och då under giltighetsperioden. Det fungerar oavsett om det är SCA eller någon annan aktör som har tagit fram planen.

- **Revidering av skogsbruksplan**

För dig som har en plan hos SCA sedan tidigare, men där giltighetstiden är på väg att löpa ut. Fältbesök ingår.

Vill du ha en extra planpärm?

Det går självklart att beställa!

har förändrats eller om du har nya tankar kring hur du vill bedriva ditt skogsbruk.

När är revidering ett bra alternativ?

– Det passar bra om du har en skogsbruksplan som är mer än fem år gammal och upprättad av SCA. Om du reviderar din plan regelbundet genom SCA innebär det att du aldrig behöver beställa en helt ny plan.

Hur lång tid tar det att få en revidering eller ajourhållning av en plan?

– Om du beställer en reviderad plan innan sista mars är vårt mål att leverera den samma år. Detsamma gäller om du beställer en helt ny plan. Ajourhållning

utförs vintertid och uppdaterade planer levereras löpande under vintern och våren.

I vilket format levererar ni skogsbruksplanen?

– Du får din plan både digitalt och i en pärm. Du kan även se den i vår digitala tjänst Skogsvinge. Vill du ha en extra pärm går det också att beställa.

Naturen i fokus när Sanna skapar smycken

Sanna Nilsson är inspirerad av skogen när hon tillverkar sin smycken.

– Min sambo är biolog och han har lärt mig att se de små detaljerna, som små lavar eller rosettblad.

Sannas storsäljare är örhängan i koppar, i form av tallbarr med en myra på.

TEXT: ANN-KATRIN ÖHMAN • FOTO: SUSANNE LINDHOLM

Snön ligger djup runt Sanna Nilssons ateljé i Hörnefors tre mil söder om Umeå. Den gamla rödmålade ladugården med gröna dörrar är hennes arbetsplats sedan 2014. Här tillverkar hon smycken i silver, mässing, brons och koppar, gärna med skogstema. Före jul är det högsäsong och hon hinner knappt med alla beställningar.

– Som tur är så är jag besatt av att skapa.

FINA BARNDOMSMINNEN

Hemmet i Hörnefors är från början hennes farfar och farmors sommarstuga och Sanna och hennes syskon, som är uppväxta i Boden i Norrbotten, tillbringade mycket tid här på sommarloven.

Mer om Sanna

Ålder: 36 år.

Bor: I Hörnefors, tre mil söder om Umeå.

Gör: Smyckesdesigner.

Familj: Sambon Petter Karlsson som är lärare och sonen Assar, två år.

Drömmer om: Att ha mer tid att designa nya smycken.

– Mina farföräldrar var roliga människor att umgås med. De hittade alltid på skojiga saker och vi var jättemycket i skogen och lekte bland bäckar, stubbar och träd.

Som vuxen utbildade sig Sanna till ljusdesigner och bodde i Göteborg och La Rochelle i Frankrike. Men både hon och sambon Petter drömde om att bo närmare de stora norrländska skogarna.

– Han är biologilärare och älskar att vara ute och vandra i skogen och själv ville jag gärna bo här, där jag har så många fina barndomsminnen.

LADUGÅRD BLEV ATELJÉ

För nio år sedan tog de över den gula stugan i 1960-tals stil och började göra om den till en året runt-bostad. I samband med det sadlade Sanna också om och utbild-

”Jag tänker inte särskilt kommersiellt när jag skapar.”

dade sig till smyckesdesigner i Danmark. Den gamla ladugården som fanns vid stugan omvandlades steg för steg till ateljé.

– Jag gick den första längre sommarkursen 2014 och sedan gick jag några till 2016 och 2017.

Nu har hon både en webbshop och säljer sina smycken via återförsäljare och museer runt om i landet. Tack vare sin sambo har hon upptäckt den mikroskopiska världen som finns i skogen och inspireras mycket av myggor, tallbarr, myror, bägarlarvar och de små rosettblad som syns innan en blomma har slagit ut. Det som säljer allra mest är örhängen i koppar, i form av tallbarr med en liten myra.

– Jag har sådan tur att jag får kopparen gratis av en plåtslagare i byn. Övriga material beställer jag från grossister.

LOCKAS AV MINIATYRER

Hon visar hur hon klipper till en bit silver, bränner det i 900 grader och sedan kyler det i vatten. Sedan kan hon börja arbeta med silvret på puckelankan, som innehåller hål i olika storlekar och där smyckena får sin form. För varje lyckat smycke har hon minst tre till fem misslyckade försök bakom sig.

– Det gäller att inte ge upp. Men jag tycker att det är spännande att experimentera mig fram till något bra.

Inspirationen kommer från material som hon har samlat från skogen, som exempelvis små ribbärsblad, björklöv eller lingonblad.

– En del blir ju stressade när något är smått och petigt, men jag blir tvärtom lugn av det så det passar mig att gå in i den här miniatyrvärlden, säger hon och visar

hur hon gjutit av en centimeterhög bägarlav i silver.

För det mesta skapar hon både örhängen och halsband. Vissa växter är extra populära i olika delar av landet, som linnean i Småland eller skogstjärnan i Värmland där de är landskapsblommor.

– Men jag tänker inte särskilt kommersiellt när jag skapar. Till exempel är jag inte ett dugg inspirerad av åkerbärsblomman som är Norrbottens landskapsblomma. Då gör jag inga sådana smycken, även om det säkert skulle vara populärt i Norrbotten.

GETINGBO OM HALSEN

Sannas smycken, som hon säljer under namnet Ovrebruket, är efterfrågade i vilket fall som helst. Hon tror att det beror på att många människor har en längtan till skogen och naturen.

– De påminns om saker som de kanske har sett och som de blir glada av. Många gillar till och med att ha myggor som örhängen, även om myggor kan vara nog så irriterande i verkligheten. Jag har också tillverkat ett getingbo med getingar på som halsband och det blev en succé.

Vissa smycken målar Sanna med emaljfärg, myggorna får till exempel lite rött på sig, som om de har sugit blod.

Men nu får jobbet i tomteverkstaden ligga nere några timmar tills sambon Petter kommer hem från sitt jobb som lärare. Eftermiddagsvilan ute i barnvagnen är över för sonen Assar och han pockar på mammas uppmärksamhet.

– Men jag kan jobba ett tag i kväll så att jag hinner med beställningarna till jul, avslutar Sanna.

Läs mer på
ovrebruket.com

FOTO: HENKE OLOFSSON

Branschsatsning på elektrifierade fordon

NU SATSAR SCA tillsammans med flera skogsbolag, transportföretag, teknikföretag, forskningsaktörer och Vinnova 155 miljoner kronor på att elektrifiera skogstransporterna.

Målet är att bidra till att 50 procent av de nya lastbilar som skogsbruket köper är elektrifierade år 2030. En sådan elektrifiering motsvarar cirka 260 000 ton per år i minskade utsläpp av koldioxid.

Satsningen pågår i tre år och görs i forsknings- och innovationsprojektet TREE, Transition to efficient, electrified forestry transport, som koordineras av Skogforsk.

21 000 MIL – SÅ LÅNG STRÄCKA OMFATTAR SVERIGES ALLA SKOGBILVÄGAR.

FOTO: ANDERS TUKLER

Upptäck arter med bildigenkänning

NU HAR DET BLIVIT ännu enklare att få hjälp med artbestämning av allt från träd och blommor till svampar och djur. SLU Artdatabanken har släppt en ny och förbättrad version av bildigenkännings-tjänsten "Sök med bild". Den nya tjänsten bygger på miljontals artbilder från hela norra Europa, inklusive bilder från Artportalen.

Du använder "Sök med bild" genom att fotografera en art och sedan ladda upp bilden till tjänsten.

FOTO: MICHAEL ENGMAN

Konsumenter efterfrågar hållbara skogar

ALLT FLER KONSUMENTER tar hänsyn till biologisk mångfald och hållbara skogar när de ska handla. Det visar en ny omfattande studie som FSC™ låtit göra. Totalt intervjuades 26 800 konsumenter i 33 länder för att ta reda på deras inställning till skog och vad de föredrar vid köpbeslut.

71 procent uppger att de medvetet väljer produkter som inte orsakar skador på djur och växter. 66 procent förväntar

sig att företag säkerställer att trä- och pappersprodukter liksom förpackningar inte bidrar till avskogning. Dessutom anger 59 procent att de föredrar produkter som inte bidrar till klimatkrisen.

64 procent av de tillfrågade förväntar sig att information om produkternas hållbarhet ska vara certifierad av en oberoende part. Dessutom svarar 63 procent att de försöker köpa produkter som förpackas med förnybara material.

DIN SKOG
TESTAR EN
SKÖRDARE

Precision när skogen ska gallras

Det är verkligen ett precisionsarbete när stammar ska fällas, kvistas och kapas utan att träden runt omkring tar skada.

Träden står riktigt tätt och det känns helt omöjligt att komma fram med en skördare på den smala stickvägen. Ännu mer omöjligt verkar det att fälla och hantera 20 meter långa stammar, utan att kvarvarande träd skadas.

– Det är tajt ibland, men det går bra bara man planerar sitt arbete och lirkar sig fram med skördaraggregatet, konstaterar Fredrik Gustavsson, skördarförare i SCAs avverkningslag Vattudalen.

TEXT: KERSTIN OLOFSSON • FOTO: GÖRAN STRAND

Vi befinner oss i ett blandbestånd ett par mil från Hoting. Beståndet borde egentligen ha gallrats redan för några år sedan, så nu är det väldigt tätt mellan alla tallar, granar och björkar.

– När man gör en sen gallring gäller det att

vara extra försiktig, både när det gäller körning och hur många träd man plockar ut, säger Fredrik.

Att sitta i en skördare som tar sig fram genom den kompakta skogen känns ungefär som att någon kör omkring med en stor kundvagn i en porslinsbutik, men Fredrik styr skickligt och försiktigt sin Komatsu 901 mellan stammarna.

– Det är en övningssak. Man lär sig ganska snabbt hur man tar sig fram utan att orsaka skador, konstaterar han.

SNIRKLAR SIG FRAM

Fredrik arbetar sig fram genom beståndet medan han systematiskt vrider på hytten för att kunna plocka träd i olika riktningar. Han avverkar dels en del träd som växer i korriktningen, och skapar därmed plats för skördaren och skotaren att ta sig fram, dels väljer han ut och avverkar en del träd på sidorna. Kranen är tio

Det är trångt mellan stammarna, men skördaren tar sig ändå fram utan att skada dem.

Tack vare maskindatorn har skördarföraren koll på allt från diametern på det enskilda trädet till hur trädet ska apteras för att maximera värdet.

meter lång, så Fredrik kan arbeta inom ett 20 meter brett område.

– Först kör jag ett slingerstråk, då jag snirklar mig fram genom beståndet och plockar ut träd så långt jag når med kranen. Medan jag gör det planerar jag samtidigt hur jag bäst gör en rak stickväg ungefär 20 meter ifrån slingervägen. Sedan fortsätter jag att varva slingerstråk och raka stickvägar. Det är en metod där så lite areal som möjligt går åt för att vi ska kunna ta oss fram med maskinerna.

SER SKOGEN SOM BLIR KVAR

Att välja vilka träd som ska gallras ut och vilka som ska vara kvar är en viktig del i en skördarförarens jobb.

– För att få ett bra resultat gäller det att se framför sig den skog som ska bli kvar och inte fokusera på de träd som man tar bort, förklarar Fredrik.

Det finns flera olika typer av gallring, men kvalitetsgallring är den vanligaste. Då tar man i första hand ut träd som är skadade eller har dålig kvalitet, medan de raka fina stammarna får växa vidare och bli värde-

fullt sågtimmer inför föryngringsavverkningen. Både stora och små träd tas ut.

– Där har vi ett träd med dubbeltopp, så det tar jag bort. Och här växer två tallar alldeles för tätt, så där låter jag den finaste stå kvar, medan jag tar den som är lite krokig. När jag jobbar ligger jag hela tiden ett steg före i tanken. Jag behöver inte sitta och fundera över vilket träd jag ska välja nästa gång, för det har jag redan bestämt, förklarar Fredrik.

VARSAM MANÖVRERING

Det gäller att manövrera kranen varsamt för att nå de träd som ska avverkas och sedan lyfta dem närmare maskinen för att kvista och aptera. Ofta måste Fredrik vinkla kranen runt fina stammar som ska stå kvar och växa till sig.

– Visst är det ett precisionsjobb, men jag är faktiskt mer imponerad av skotarförarna som lyckas köra ut hela virkeslass från beståndet utan att orsaka några skador. Då känns det verkligen som magi ibland, som att de lyckas kröka ett järnspett.

Skördarföraren Fredrik Gustavsson diskuterar gallringstraktens förutsättningar tillsammans med Joel Widman, gruppchef vid Produktion.

– För att vi skotarförare ska kunna jobba effektivt gäller det att skördarförarna har lagt upp virket på ett bra sätt, säger Kristoffer Hamberg.

Gemenskapen och samarbetet i arbetslaget är viktigt för trivselen, konstaterar SCAs avverkningslag Vattudalen. Fr v: Greger Carlsson, Kristoffer Hamberg, Patrik Brymark och Joel Widman, gruppchef vid Produktion.

En annan av skördarförarens viktiga uppgifter är att se till att rätt antal träd plockas ut. Det får varken tas ut för många eller för få.

– Önskemålen kan variera, men oftast ska mellan 30 och 35 procent av virkesvolymen plockas ut. Förr gjorde förarna manuella provytor och mätte med relaskop, men nu har vi ett program i maskindatorn som ger en automatisk gallringsuppföljning. Med hjälp av det kan man hela tiden se hur man ligger till, säger Fredrik.

BRA UPPLÄGG FÖR SKOTAREN

Att arbeta effektivt är centralt för att en gallring ska bli så lönsam som möjligt. Det handlar bland annat om att planera körningen och att optimera kranarbetet.

– Ett sätt är att hantera flera träd på en gång. Det fungerar utmärkt när det är klena stammar, men grövre stammar behöver man hantera en och en.

Att se till att skotarföraren får bra förutsättningar för sitt arbete med att hämta virket och köra det till avlägget är också viktigt för effektiviteten.

”För att få ett bra resultat gäller det att se framför sig den skog som ska bli kvar och inte fokusera på de träd som man tar bort.”

– Om vi inte sorterar och lägger upp virket på ett bra sätt så är det helt omöjligt för skotarföraren att hålla en hög produktionstakt, säger Fredrik och tillägger:

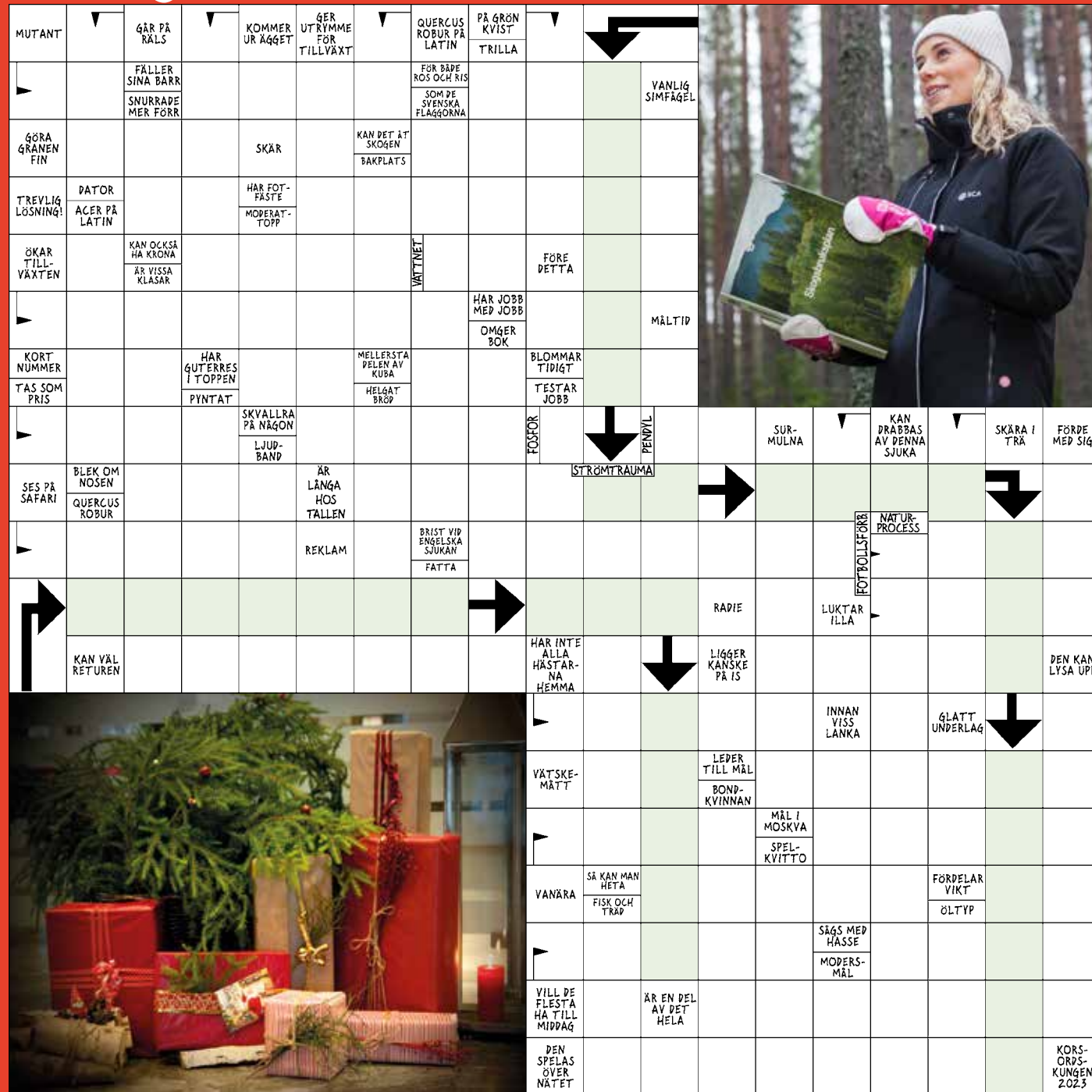
– Man brukar säga att det är bra att ha kört skotare några år innan man blir skördarförare, så att man verkligen förstår hur man kan underlätta skotningsarbetet. Det ligger mycket i det.

Fredrik började själv som skotarförare, men sedan 13 år kör han skördare. Och han trivs utmärkt med att ha skogen som arbetsplats.

– Jag gillar friheten, att det är en bra arbetsmiljö och att vi har en så bra gemenskap i laget.

Fredrik Gustavsson

Vinn trisslotter och SCAs väggkalender!

Lös korsordet och skicka in orden som står i de grå rutorna.

Bland dem som svarar rätt drar vi tre vinnare som får två trisslotter och SCAs väggkalender för 2024, med tema "Smak för skogen". Vi drar också 30 vinnare som får väggkalendern.

Skicka in svaret senast den 10 januari 2024.

OBS! Du måste ha fyllt 18 år för att kunna delta.

Mejla ditt svar till:

info.skog@sca.com

Skriv "Korsord"

i ämnesraden.

Eller skicka ditt svar till:

SCA Skog AB

Korsord

Marknad

851 88 Sundsvall

Fråga en expert

Viktigt med dispensansökan för vindkraftarrende

Hej!

Jag läste om vindkraft i förra numret av Din Skog och blev fundersam på en sak. Varför ska man vara noga med att göra en dispensansökan hos arrendenämnden för arrendeavtal när det gäller vindkraft?

Hälsningar Bosse

Din Skog bad advokaten Jessica Wieslander att reda ut frågan. Hon arbetar bland annat med mark- och exploateringsärenden vid Advokatfirman Berggren och Stoltz i Sundsvall.

– Behovet av att söka dispens är kopplat till de villkor som en markägare kan vilja ha i ett vindkraftsarrende för att kunna säga upp avtalet i förtid. För att ha rätt att säga upp avtalet i förtid krävs det att markägaren har sökt dispens hos arrendenämnden inom 30 dagar från undertecknandet – och fått dispensen godkänd. I ansökan måste man ange

FOTO: MISAN LINDQVIST

alla villkor som man vill åberopa.

Med en beviljad dispens kan markägaren säga upp avtalet i förtid om projektet inte drivs framåt i den takt som är rimlig och möjlig med hänsyn till villkor som exempelvis tillståndsprocesser, finansiering och anslutning till elnätet. Om markägaren har oturen att skriva avtal med en projektör som lägger avtalet i skrivbordslådan, i stället för att driva

det vidare, kan markägaren säga upp avtalet och i stället ingå avtal med någon annan projektör som har bättre möjligheter att komma till den punkt då arrendeavtalet börjar generera verkliga intäkter.

Som markägare kan man endast söka dispens om det framgår uttryckligen av avtalet.

Kravet på dispensansökan hänger ihop med att Jordabalkens regler om arrende är skrivna med utgångspunkten att jordägaren är den starkare och arrendatorn den svagare parten. Därför finns det ett antal regler som skyddar arrendatorn. En sådan regel är att ett villkor som ger jordägaren rätt att återta arrendestället före arrendetidens utgång bara gäller om det har godkänts av arrendenämnden.

Jag brukar råda parterna att skicka in ansökan om dispens samma dag som avtalet undertecknas. En månad går fort.

Min erfarenhet är att arrendenämnden brukar bevilja dispens för den här typen av förtida uppsägning. Skulle arrendenämndens prövning leda till att ansökan om dispens avslås faller hela avtalet.

Vad vill du veta?

Ställ en fråga inom t ex skogsvård, markjuridik och naturvård! Mejla till info.skog@sca.com.

FOTO: TOMAS BERGMAN

I nästa nummer!

Toppbrott i skogen – vad gör jag?

Äta ute – gott för både mage och själ

Din skog testar: Timmerbil med digitala hastighetshinder

DIN SKOG
SCA SKOG AB
851 88 SUNDSVALL

Hårda klappar om skog och natur

Norrskén:
den heltäckande
handboken
av Carl Bergstrand
Intressant läsning
för både nybörjare
och inbitna
norrskensfantaster.

**Fåglarna vid den
röda stugan**
av Per-Erik Petersson
Fakta om svenska
fåglar, för nyfikna
barn.

Skogen & slöjden
av Pernilla
Wåhlin Norén
44 hantverks-
projekt med
skogen som
ingredienser.

**Sveriges skogar
under 100 år:**
**Riksskogstaxeringen
1923-2023**
Få koll på skogens
tillstånd och grotta
ner dig i taxeringens
historia och framtid.

Älskade skog
av Leif Milling
Kokbok med
mathantverkare
som hämtar inspi-
ration och råvaror
från skogen.

Vinn boken!

Mejla ditt bästa tips för en vinterutflykt
till info.skog@sca.com och delta i
utlottningen av *Älskade skog*.
Vi har tre exemplar som söker nya ägare!
Skicka in ditt tips **senast den 10 januari**.